

הישיבה המאה-ושבעים של הכנסת הראשונה

יום שלישי, י"ג מנחם אב תש"י (25 יולי 1950)

ירושלים, בנין הכנסת, שעה 15.25

א. שאילתות ותשובות

לשאלות 3-5: על הוועדה הוטלו שני התפקידים הבאים:

(א) לחקור ולברר מה הן הסיבות שגרמו למפולת הבית ברחוב 22, מס' 30 עג'מי, יפו, שאירעה ביום כ"ט בניסן תש"י (16 באפריל 1950), ומי אחראי לכך;

(ב) להציע דרכים מעשיות כדי למנוע הישנות מקרים דומים. לפי בקשת שר-הפנים עומדות הצעות אלו לדיון בממשלה. לשאלה 6: בליל האסון לא רצו הניצולים לזוז מהמקום, כי חששו לחיי הקרובים ומ"כרים שנמצאו עוד בעיי המפולת, ורק למחרת הסכימו לעזוב המקום.

בישיבתה מיום ה' באב תש"י (19 ביולי 1950), החליטה הממשלה למנות ועדה בת חמישה חברים בהרכב הבא:

בא"כות האוצר,

האפוטרופוס על נכסי נפקדים,

בא"כות הסוכנות היהודית,

בא"כות עיריית תל-אביב,

בא"כות משרד-הפנים, כמרכז.

מתפקידיה —

(א) לבדוק מחדש את יציבותם של הבנינים בשטח הנטוש ואת כשרם למטרות שיוכן; לשם כך תפעיל הוועדה את המנגנון הטכני הקיים של עיריית תל-אביב ומינהל יפו, ותוסיף עליו כוחות נוספים מבחוץ כראות עיניה.

(ב) לקבוע ולסמן את הבתים והמבנים שיש להרוס; ואת הבתים שיש לתקן.

(ג) להגיש הצעות בדבר פינוי הדיירים מהבתים המוסכנים שייחרסו ולשיכונם של דייריהם במקומות אחרים.

(ד) להגיש הצעת תקציב לשיכונם מחדש של הדיירים המפונים, וכן את התקציב הדרוש לחיקון בתים רעועים כדי להכשירם לדיוור.

(ה) להגיש הצעה על מימון כל הפעולות הדרושות, דהיינו: הסקר, ההריסה, התיקונים, הפינוי והשיכון מחדש של התושבים המפונים, וכן הצעה על השתתפות הגורמים הנ"ל במימון המפעל.

ו. להגיש הצעה על שיוכון זמני (במחנה מעבר) של דיירי הבתים שיש לפנות ללא כל דיחוי מחמת סכנה מיידית.

הוועדה צריכה לבצע את תפקידיה במשך ששה שבועות מיום התמנותה.

ט' באב תש"י — 23 ביולי 1950.

היו"ר י. בורג:

אני מתכבד לפתוח את הישיבה המאה-ושבעים של הכנסת הראשונה, סדר-היום מונח לפניכם. נשמע עכ"ש ש שאילתות ותשובות.

1. המפולת ביפו

חברי-הכנסת משה ארם שואל את ראש-הממשלה: האסון המחזיר של המפולת ביפו זיעזע את כור-לם, יש לציין בסיפוק את תגובתה המהירה של הממשלה, שמינתה מיד ועדת-חקירה מוסמכת, כדי לעמוד על סיבות האסון האחרון ולקבוע את האחראים לו. ואילו פרשת האסונות שכבר אירעו ביפו וקדמו לאסון האחרון — כולם בשטחי פעולתו וסמכותו של האפוטרופוס לנכסי נפקדים — מחייבת אותנו לפנות אל ראש-הממשלה ואל שר-האוצר ולשאל:

1. האם יש בדעתם לצרף לוועדת-החקירה גם חברים מהכנסת, כדי להבטיח את האופי הציבורי לוועדה, שהיא מורכבת כיום רק מבעלי-מקצוע ידועים בציבור?

2. האם יובטח שהדין-וחשבון של הוועדה יובא לידעת הכנסת?

3. האם ניתנה הסמכות לוועדה לחקור לא רק את המקרה האחרון שהסעיר את הציבור, אלא לנקוט את הצעדים הדרושים, כדי למנוע מקרי אסון להבא? 4. האם הוטל על הוועדה לקיים חקירה על גורלן של כל אותן הפניות לאפוטרופוס בענין בדיקת בתי מגורים, שעדיין לא זכו לתשובה ולתשומת-לב?

5. האם תינתן לוועדה האפשרות והסמכות לבדוק את פעולת המנגנון של האפוטרופוס ויעילותו בקשר-ריו עם הציבור הפונה אליו? באיזו מידה נענה המנגנון בעוד מועד לפניות מצד אלה המזדקקים לו?

6. האם נכון הדבר שלא היה דואג לנפגעים שניצלו והם נשארו ללא קורת גג בליל האסון?

ב' באייר תש"י — 19 באפריל 1950.

תשובת ראש-הממשלה ד. בן-גוריון:

מפני שהייתי צריך לפנות לרשויות אחדות לקבלת החומר הדרוש למענה — נתאחרה לצערי התשובה עד כה. לשאלה 1: הוועדה שמינה שר-הפנים היתה מורכבת ממומחים בלבד. ראש הוועדה, מהנדס אהרונגוב, מנהל המחלקה לעבודות ציבוריות, אדריכל י. רטנר, פרופ' בטכניון בהיפיה, והמהנדס י. בן-סידה. לשאלה 2: הדין-וחשבון של הוועדה פורסם בעתונות בשבוע האחרון של חודש מאי.

2. הרחקת ערבים ממוקם מגוריהם באשמת הסתה

חבר-הכנסת תופיק טובי שואל את שר-הבטחון :
בראשית אפריל שנה זו ציווה המושל הצבאי במגדל לאסור ולכלוא ללא משפט שלושה חברי מק"י תושבי מגדל והם : אסמעיל מדהון, עבדאללה זקו, ומוחמד בגדדי. הם הושמו במעצר באשמת הסתה. האמת היא שהם דרשו בחירות למועצה העירונית הממונה, ותביעו פיתוח בית-הספר במקום עליידי תוספת מורים.

המושל הצבאי ציווה להרחיק את מוחמד בגדדי לים ולהשאירו שם על כרחו. השנים האחרים שוחררו לאחר שביתת רעב שנמשכה חמישה ימים.

אולם ב-20 באפריל 1950 נעצרו שנית לפי פקודת המושל והורחקו לעכו, מבלי שידעו מדוע ועד מתי. בהיותם בעכו ביקשו מאת המושל הצבאי להחזירם לעירם מיד. המושל ציווה לכלאם ביום ה', ב-4 במאי 1950 וסמל משטרה הכה אותם. ביום ו', ב-5 במאי 1950, הורחק אסמעיל מדהון לשפרעם ועבדאללה זקו לתרשיחה. כל אחד לתקופה של ששה חדשים.

נוכח עובדות אלו הריני פונה לשר-הבטחון בשאלת דלקמן :—

א. איך יכול מושל צבאי לעצור ולכלוא ולהרחיק אזרחים מגילם ממוקם מגוריהם ללא משפט וללא האשמה, ללא מתן סיבה מוצדקת לכך ? האם אין כבישר סבור שזוהי פגיעה גלויה בזכויות האלמנטאריות ביותר של האזרח בישראל ?

ב. האם אין כבישר סבור שפעולות כאלו מטרות להטיל אימה על האזרחים הערבים ולכלום את פי כל מי שירם קולו בגנות החומרות המוטלות על האזרחים הערבים ובדרישת זכותם למעבר חפשי ולעבודה ולבחינת מוסדותיהם המקומיים. ובתביעת רמת-השכלה מתקבלת על הדעת ?

ג. האם אין כבישר סבור שהרחקת אזרחים ממוקםם וריקתם לכפרים מרוחקים מבלי להבטיח להם מזון ומגורים, ומבלי לדאוג למשפחותיהם שהושארו ללא מפרנס — פירושה הזנחה גמורה בזכויות אזרחי המדינה מצד האחראים לפעולות אלו ?

אילו צעדים ינקוט שר-הבטחון להחזרת אותם האזרחים לעירם ?

כ"ז באייר תש"י — 14 במאי 1950.

תשובת שר-הבטחון ד. בן-גוריון :

התיאור הניתן לדברים בשאלתה אינו הולם האמת. ואלו הן העובדות, כפי שנמסרו עליידי המושל הצבאי :

„שנים הראשונים משלושת האנשים שנזכרו בשאלתה היו שבוים של צבא-הגנה לישראל בזמן מלחמת השחרור והוחזקו חודשים מספר במחנה שבוים.

עבדאללה זקו היה מתומכיו של המופתי לשעבר ושימש כאיש מודיעין לאנשי כנופיה מתומכי המופתי ; השתתף בהתקפות על ניצנים וגנייבנה תחת פיקודו של כאלד קאסם. לדבריו, השתתף גם בהשמדת יחידת-נחיתה יהודית בזמן המלחמה, בחוף אשדוד.

אסמעיל מדהון השתתף אף הוא בהתקפה על ניצנים והיה מראשי החבורה שהעבירה את ראשי שלושת ההרוגים היהודיים. אף הוא מאנשי המופתי. הוא מאיים בנקמה נגד התושבים המשתפים פעולה עם באי-כוח המדינה.

השלישי, מוחמד בגדדי, תושב יפו, אשתו ובנו בעזה, השתתף בהתקפות על תלאביב בכל המאורעות והיה חבר כנופיית מנשיה, שבראשה עמד חסן סלאמה. שלושת הנ"ל גם יחד חותרים באופן שיטתי נגד שלום המדינה ומקיימים קשר מתמיד עם ארצות אויב ועם מסתננים החוזרים לישראל מפרק.

בזמן האחרון עסקו בהסתה פרועה נגד הממשלה ומוסדותיה, הסתו את תלמידי בית-הספר במגדל-גד נגד מוריהם ואף יזמו חבלות רציניות בגן-הירק וברכוש המוסד ; היו פעילים מאד בתעמולה למיגור המוסדות הקואופרטיביים בעיר והסיתו בהתמדה נגד תשלום מסים לממשלה ולוועדה העירונית.

הדברים הגיעו לידי כך שאף הוועדה העירונית הערבית נאלצה לבקש את הרחקתם מן המקום.

כתוצאה מכל הנ"ל הוכרח המושל הצבאי להשתמש בסמכותו ולהחזיר את בגדדי לעירו — יפו, ולהעביר את זקו לתרשיחה ואת מדהון לשפרעם. בינתיים נאשם זקו בהפרת הצו של המושל הצבאי בדבר ישיבתו בתרשיחה ומשפטו עומד להתברר בימים אלה בבית-הדין.

אין כל אמת בידיעה שכאילו הוכו שלושת הנ"ל, או אף אחד מהם, עליידי המשטרה.

ט' באב תש"י — 23 ביולי 1950.

ב. הצעות לסדר-היום

(המשטרה בבאר-שבע ; דין-וחשבון ופדת החקירה הממשלתית על החינוך במחנות)

גרה תחנת-המשטרה בבאר-שבע. תחנת-המשטרה בבאר-שבע אינה תחנה לוקאלית, אלא זוהי תחנת משטרה נפתית החולשת על האיזור כולו, והיא האחר-אית לבטחוננו של הגלב כולו. ומני אז, מן התשעה ביולי, זה ששה-עשר יום, אין משטרה בבאר-שבע, בעיר שהיא בירת הגלב, בעיר הוואפת להיבנות ולייפחך לעיר ואם בישראל. באר-שבע הושארה בלא שום כוחות בטחון.

העיר הזאת התברכה בתקופה האחרונה במספר תקלות רציניות, תקלות שמקורן באדמיניסטרציה

היור"י. בורג :

רשות הדיבור לחבר-הכנסת לנדוי, להבאת הצעתו לסדר-היום, לדון בשאלת המשטרה בבאר-שבע.

חיים לנדוי (תנועת החרות) :

אדוני היושבר-ראש, כנסת נכבדה, הנושא האמיתי של הצעתי אינו שאלת המשטרה, אלא שאלת חוסר המשטרה בבאר-שבע. אמסור אינפורמציה קצרה ומאלפת על הנושא הנידון. בתשעה ביולי ניתנה פקודה עליידי המטה הארצי של המשטרה, ולפיה נס

יגת בקשר לתופעות ממיין זה, נמנע תופעות דומות בעתיד, ואולי לא ירבו עוד תקלות דומות בציבורי־יות שלנו. אני מציע לפתוח בדיון, כדי לשים קץ לתופעות מסוג זה, ולהבטיח שלתושבי ישראל יהיה דואג, ובטחונם לא יופקר.

שר־המשטרה ב. שיטריט :

אין שום סכסוך בין שר־הבטחון ובין שר־המשטרה. שניהם אינם מתנגשים ומתנגחים על סמכותם. ומכיון שאין סכסוך בין שני השרים הרי שאין מקום לצורה שבה הציג חבר־הכנסת את בעיית משטרת באר־שבע. האמת היא, שבאר־שבע היא שטח של ממשל צבאי. הצבא שכבש את הנגב ובאר־שבע, הת־יישב בבנין המשטרה שהיה אז ריק, ולאחר זמן, כשבאר־שבע התחילה להתפתח בתורת עיר, פתחנו שם לפי דרישת הממשל הצבאי תחנת משטרה אזורית שתשמש את התושבים, אלא שמאז ועד היום גדלה באר־שבע. יש צורך להגדיל גם את המשטרה בתוך כה כדי שתוכל למלא את תפקידיה, ובצדק ציין חבר־הכנסת לנדוי, שתפקידי המשטרה מרובים במקום. כיון שהמקום שניתן למשטרה, היה אולי מספיק בזמן, אך עם התפתחות המקום, ובמרוצת הזמן, שוב אינו מספיק בהחלט. אינו מספיק לא רק לתחנה, אלא גם לשוטרים בעלי משפחות. שיש צורך לשכנם במעו־נות לשוטרים. המשטרה בבאר־שבע מחפשת מקום לשיכון, ולעית־עתה לא יכלה למצוא. והוא הדין לגבי הגדלת המחנה בשביל הכוחות הצבאיים ומשרד המושל הצבאי במקום. ואנו עסוקים כעת בפתרון הבעיה הזאת, הואיל ולא בנקל אפשר למצוא מעון. אי־אפשר להטיל עליהם תפקיד משטרה ולהביאם שמה בלי תנאי שיכון וכלי תנאים נוחים; לפיכך נאלצנו לסגור זמנית את התחנה, ובינתיים מטפל משרד־הבטחון וראש־הממשלה, ביחד עם משרד־המשטרה בבעיה זאת, ואין לי ספק שנמצא את הפתרון והמשטרה תשוב לבאר־שבע במידה גדולה יותר, כדי שתוכל לשמש את התושבים ולמלא את תפקידיה שם.

ישראל ברי־הודה (מפ"ם) :
ובינתיים ?

שר־המשטרה ב. שיטריט :

אנו מצטערים מאד אם קורים מקרים של עבירה במקום שאין משטרה. טבעי הדבר, שהעבריינים יר־גישו את עצמם חפשים יותר אם אין משטרה. ומה עושים ? הממשל הצבאי מקבל על עצמו את הכ־חון. אנו מקווים, שבקרוב תיפתר השאלה והכל ישוב על כנו.

עקיבא גלובמן (מפא"י) :

אני מציע להעביר את השאלה הזאת לוועדת־הפנים. סבורני שהוויכוח כאן אינו מוסיף דבר, הבירור צריך להיות עניני; צריך לטכס עצה כיצד לתקן את הדברים.

ישראל ברי־הודה (מפ"ם) :

אני מציע רק להחליט שהמשטרה צריכה בינתיים לחזור. היא אינה רשאית לעזוב את באר־שבע עד שיימצא פתרון.

ממשלתית לקויה מאד. בוודאי זכורה לכולנו בעיית הלחם בבאר־שבע, כאשר עברו על העיר ימים רבים בלי לחם, מאחר שהממשלה לא דאגה שיהיה ברשות המאפיה היחידה בבאר־שבע קמח מספיק לאפיה.

כן נשארה באר־שבע במצב קשה מאד מהמה שאלת אספקת הקרח, כי שני מובילי־הקרח בעיר יו־יו כו לפתע לעתודות. בית־החולים היחיד בבאר־שבע, הוא בית־החולים של „הדסה“, היה נאלץ להיסגר בגלל שביתת האחיות.

לכל סממני־מלכות אלה התווסף נופך חדש, כדי להמתיק את חיי התושבים בבאר־שבע — העיר הושארה ללא משטרה. ועלי לציין שבאר־שבע היא מרכז רציני להסתננויות, ורבים בה מקרי הגנבות, ומשום כך, בהיותה מרכז לקליטת עולים, שוררת בה הרגשה של חוסר בטחון. המצב כיום בבאר־שבע הוא כזה, שחיי התושבים בה נעשו הפקר, הסתלקות המשטרה עוררה איפוא תמהון ורוגז בין תושבי העיר והסביבה. תושבי העיר נתונים לסכנה מתמדת. ואכן, התוצאות לא איחרו לבוא. מספר הגניבות התרבה ביותר מיום האחרונים. ביום ששי שעבר נגנב רכוש צבאי בבאר־שבע. אין אחראי לחיי האדם ולרכוש, לרכוש הפרט ולנכסי המדינה כאחת. בעיר זו.

ונשאלת השאלה: איך ולמה קרה הדבר הזה, שנמשך שבועיים ללא שינוי כלשהו ? היתה תחנת־משטרה בבאר־שבע שנתפסה בזמנו על־ידי המושל הצבאי, כשר־המשטרה ואנשי המשטרה באו וניסו להתקין סדרי משטרה במקום, לא יכלו לקבל את הבנין לרשותם, כי המושל הצבאי שם ידו עליו. היה סכ־סוך נוסף והחור בין המשטרה והמוסדות הצבאיים. המשטרה היתה סבורה שרצוי להקים תחנת־עזר בשו־בל שבנגב הצפוני, כדי להבטיח את בטחון התוש־בים שבסביבה. הצבא אמר „לא“ באלף רבת. ברור הדבר, שבאין בנין לשיכון משרדי המשטרה ומש־פחות השוטרים, נאלצו השוטרים לחזור, ועליידי כך הופקרה באר־שבע וסביבתה. והבטחון במקום עורער. שני משרדי־ממשלה מתנגחים זה בזה — יוסי מכה את יוסי, — והסובל הוא האזרח. שלומו ובטחונו של האזרח.

ברור הדבר שישנה כאן התנגשות בין ראש־ממשלה ושר־הבטחון לבין שר־המשטרה. ברור גם ידו של מי תהיה על העליונה מבלי להיכנס לדיון לגופו של הענין, עם מי הצדק, התוצאות הן: בב־אר־שבע שוררת הפקרות; בבאר־שבע אין משטרה.

אני רוצה לשאול שאלה פשוטה: האם קרה באי־זו מדינה שהיא, שבגלל סכסוך בין שני שרים על סמכויות ועל פרסטיגיה, תוצא המשטרה ממחוז שלם ויופקרו תושביו ? אמנם, אנו רגילים לכך, שאחיות שובתות, שרופאים שובתים, שאפילו עובדי השי־רות המשפטי של המדינה שובתים, וששירותים שו־נים לאזרח נפסקים. אבל, בטחון האזרח הוא תפקיד דם הראשוני והובתם הראשונית של השלטונות; והנה גם חובה אלמנטארית זאת מוונחת באופן מחפיר ביותר.

אני מציע לבית דון בשאלה זו, כי נדמה לי שאין זו התופעה החמורה הראשונה והיחידה בחיינו הציבוריים. אם נצליח להביע את דעתנו הבלתי־מסו־

— הצעות לסדר-היום (שפרינצק, שיטריט, פנקס, ברייהודה, גרבוסקי); חוק ביטול עונש מוות (שפרינצק, רוזן) —

היו"ר י. שפרינצק:

וזהי הצעה חשובה, אבל היא לא באה בזמן. אנו מצביעים על הצעתו של מר גלובמן, להעביר את השאלה לוועדת-הפנים.

שר-המשטרה ב. שיטריט:

יש לי הצעה נגדית להצעה הזאת. אמרתי שראש-הממשלה בידח עם שר-המשטרה מטפלים בענין. הכו ימים מספר עד שנברר את הענין.

היו"ר י. שפרינצק:

ראש-הממשלה ושר-המשטרה צריכים גם בלי הצעות לסדר-היום לטפל בענין. זו אינה הצעה. אנו מצביעים על הצעתו של מר גלובמן, להעביר את שארית המשטרה כבר-ישבע לוועדת-הפנים.

הצבעה

בעד העברה לוועדת-הפנים — 35
נגד — 17

ההצעה להעביר את שאלת המשטרה כבר-ישבע לוועדת-הפנים נתקבלה.

היו"ר י. שפרינצק:

בזמנו הוגשה הצעה לקיים דיון על דיון-וחשבון ועדת-החקירה הממשלתית בענין החינוך במחנות. אז נדחתה ההצעה בענין זה, מפני שהוחלט לעיין קודם בדיון-וחשבון הנדון. כיון שכבר קיבלנו את הדיון-וחשבון וגם ראינו אותו, יש להצביע עכשיו אם לקיים את הדיון האמור, או לא.

דוד-צבי פנקס (החיות הרחוקות המאוחרות):

יש לי הצעה בדבר דיון-וחשבון זה על החינוך במחנות. הממשלה הודיעה בזמנו שהיא ביקשה מאת שר-המשפטים שיעץ לה בדבר הצעדים שעליה לנקוט בקשר עם הכתוב בדיון-וחשבון זה. איני חושב שתהיה יעילות בדיון זה, לפני שנראה מה הן ההמלצות של שר-המשפטים בענין הנדון, ומתי עמדתה של הממשלה לגבי המלצות אלה. אני מציע איפוא לדחות את ההצבעה עד שהממשלה תודיע לבית מה הן המסקנות שלה בדבר דיון-וחשבון זה.

ישראל ברייהודה (מפ"ם):

הטכניקה של התנגדות לדיון בסעיף זה מעניינת מאד: כאשר הוצע בזמנו הסעיף הזה, הציעו חברי-הכנסת לדחות את ההצבעה בדבר העמדתו על סדר-היום עד שיניחו על שולחנו את הדיון-וחשבון. את הסוד הזה שסיפר לנו היום חבר-הכנסת פנקס, ידעו

כבר אז, אבל לכנסת לא גילו אותו. עכשיו כעבור זמן ניכר, כאשר הדיון-וחשבון הזה כבר מונח על שולחנו, ובהתאם להבטחה צריך להחליט אם לדון בו, שבים ומציעים דחיה נוספת. אני רוצה להזכיר לחברי-הכנסת, שבעצם אין זו דחיה לחדש בלבד, אלא לחדשים רבים, כי אנו דרשנו דיון בענין זה מיד לאחר שהתגלו הדברים האלה. אמנם היתה איוו ועדה ממשלתית לענין זה, אבל הכנסת לא בדקה מה קרה באמת, ואנו דרשנו ביקורת של כל הענין בכנסת. את הביקורת הזאת דחו באופן מלאכותי לחדשים רבים, יותר מאשר לחצי שנה, ועכשיו מציעים בצורה אלגאנטית כזאת דחיה נוספת. אני מתנגד לזה באופן קטיגורי.

היו"ר י. שפרינצק:

אני מעמיד להצבעה את הצעתו של חבר-הכנסת פנקס, לדחות את הדיון עד שיתקבלו מסקנות הממשלה בדבר הדיון-וחשבון.

הצבעה

בעד הצעת חבר-הכנסת ד. צ. פנקס — 15
נגד — 18

ההצעה לדחות את הדיון לא נתקבלה.

דוד-צבי פנקס (החיות הרחוקות המאוחרות):

אדוני היושבי-ראש, מעירים שהיתה טעות בספירה.

מאיר גרבוסקי (מפא"י):

האם אני יכול לבקש שיצביעו על ענין זה בעוד חצי שעה?

היו"ר י. שפרינצק:

עלינו להצביע שנית, כי מטילים ספק בתוצאות המנין. אני מבקש מחברי-הכנסת ישראל ברייהודה ואידוב כהן למנות את הקולות.

הצבעה שניה

בעד הצעת חבר-הכנסת ד. צ. פנקס — 25
נגד — 20

ההצעה לדחות את הדיון נתקבלה.

ישראל ברייהודה (מפ"ם):

האם יכול אני לשאול את היושבי-ראש, מתי ידונו בסעיף הנקרא בשם "המהומות במחנות" הנמצא בסדר-היום זה זמן רב?

היו"ר י. שפרינצק:

אני אחיישב בדעתי כדי לתת תשובה על השאלה הזאת.

ג. חוק ביטול עונש מוות, תש"י—1950 (המשך הדיון)

שהות. לאפשר לי לשקול את דברי המתוכחים בוויכוח על הצעת החוק לביטול עונש המוות. שקלתי ובאתי לכלל דעה, שבדברי הפתיחה שלי עמדתה כמעט על כל הנקודות שנתעוררו בשעת הוויכוח. אמנם רוב חברי-הכנסת לא שמעו את דברי הפתיחה שלי, אך הם יודעים בקרוב ב"דברי-הכנסת", ובקשתה היא, שהועדה שאליה תועבר הצעת החוק, תשים לב אליהם.

היו"ר י. שפרינצק:

נחזור לדיון בחוק ביטול עונש מוות. רשות-הדיבור לשר-המשפטים.

שר-המשפטים פ. רוזן:

אדוני היושבי-ראש, כנסת נכבדה, ביקשתי אמשי

ישיבה ק"ע, י"ג אב תש"י (25 יולי 1950)
— חוק ביטול עונש מוות (רוון, שיטרת) —

של טעות בית־דין, ומישהו חף מפשע יוצא להורג כרוצח, כל המדינה תתקומם וכולם יתבעו את ביטול עונש המוות. אינני חושב שצריך היה להזכיר כאן את מקרה טוביאנסקי, כי הוא לא נידון על־ידי בית־דין. אני מדבר על טעות של בית־דין, וזה יכול לקרות. טעויות אינן תדירות כאן, אך היו מקרי טעויות גם במדינות הנאורות. ציטטתי בדברי הפתיחה משפטים מפורסמים, וללא כל ערעור יכולתי להוכיח לבית שאין ודאית מוהלטת שאפשר למנוע טעויות.

אינני מקבל את הטענה, שעלינו לחזור לפרוצ־דורה המסרתית העברית, ששבחהה דיברו כמה מחב־ריהכנסת, וכאילו בה אפשר למנוע לחלוטין טעויות בית־דין. באווירה המסוערת הזאת של הארץ אפשר להניח, שיימצאו שני עדים ובכל זאת יהיה מסוכן מאד בהרבה מקרים לקיים דבר על־פי עדויות אלה. בתור הערה צדדית שאינה שייכת לוויכוח ברוצני לאמר, שכלל לא הייתי ממליץ על פרוצדורה שאולי עשויה למעט מקרי טעויות בית־דין, לרעת הנאשם, אך גם עשויה להרבות מקרים בהם נעשה עוול לצדק האלמנ־טארי ויביא לידי הרבה ויכוחים בלתי־מיצדקים. אך כל זה רק דרך אגב. אני חוזר ומצטט את דברי הגנרל לאפאייט ומבקש שכל אחד מחברי־הכנסת ירשום לפניו את דבריו אלה: „אני ארוש ביטול עונש מוות עד אהרי שיוכחו לי, שאדם חונן בתכונה לא לטעות לעולם.“ השיקול הזה הוא שצריך להכריע את הכף.

מחייבי עונש המוות טענו כאן שתי טענות. שעל אחת מהן עמדתי בדברי הפתיחה, והטענה השניה נד־הדשה כאן במשך הוויכוח, והיא אמנם חדשה בעיני. אך גם משונה, אשר לטענה הראשונה שכבר טיפילתי בה, אמרו כאן: „ייתכן שביטול עונש המוות מוצדק בארצות אחרות, במשטר תקין, במשטר של ארצות שבהן אוכלוסיה המוגנת ואינה משוסעת על־ידי נר־ודים גזעיים ולאומיים. ראיתי חובה להביא לפניכם דיווח־השבון של ועדת־מומחים מורכבת משופטים ועור־כי־דיו בעלי ניסיון מיוחד בחוק הפלילי. גם הם יוצאים מתוך הנחה זו שאין ארצנו דומה לארצות אחרות ומ־ציעים הצעה שאף אחד מהמתווכחים כאן לא נגע בה: הם מציעים, לא לבטל עונש המוות, אלא כעונש אכסלוסיבי אובליגאטורי ולתקן את החוק באופן כזה, שבית־משפט יכול להטיל גם עונש אלטרנאטיבי אחר בנסיבות אחרות.“

שר המשטרה ב. שיטרת:

מה היתה החלטת השופטים?

שר המשפטים פ. רוון:

ציטטתי כמעט את כל חוות־דעתם בנאום הפתיחה שלי, שלמצערי הרב שר המשטרה לא שמע אותה. הוא יכול למצוא את הקטע הזה בפרוטוקול. ועדת־מומחים זו מציעה לבטל את עונש המוות כעונש איבלי־גאטורי. הבית יודע בוודאי, שעונש המוות על רצח הוא אצלנו עונש אכסלוסיבי אובליגאטורי ובוה שר־נה הוא מענשים אחרים. בית־משפט שמצא אדם אשם במעשה רצח בכזונה תחילה אין לו ברירה, הוא צריך להטיל עלנש מוות לפי החוק הקיים, ואינו יכול לשלם לב לנסיבות מקילות. ולעומת זה הציעה ועדת־

בדברי הפתיחה שלי רציתי להוכיח, שגורם הפ־חה פועל על הרוצחים פחות מאשר על עבריינים אחרים. אדם המסוגל בכלל למעשה רצח, הרי לפי הס־טרוקטורה הנפשית שלו, אפילו אם אינו חולה־רוח. נתון פחות להשפעת גורם ההפחה מעבריינים אחרים. לא הייתי אומר, כפי שאמר חבר־הכנסת ד"ר לם, שעו־נש המוות אינו מפחיד בכלל, ודאי שעונש המוות מפ־חיד, אך הפחה זו אין לה השפעה מכרעת לא על הרוצח־למעשה, ולא על הרוצח הפוטנציאלי, כי בנפ־הרוצח מכריעים מניעים שונים ומשונים, המתגברים על גורם ההפחה.

חבר־הכנסת פנקס ואחרים כפרו בקידמה, אך בד־בר אחד אי־אפשר לכפור, שהמדע התקדם, אנו יודעים היום על נפש הפושע יותר משידענו לפני 2000 שנה, ואני תמים עדים עם האומרים, שבענין זה אנו הייבים ללמוד מנסיונותיהן של מדינות אחרות וממחקרים מדעיים. ישנן ניתוחים ומחקרים פסיכולוגיים מודר־ניים המטילים ספק רב ביעילות עונש המוות.

ניגשתי לבעיה זאת בשורה הראשונה לא מבחינת המוסר, ההומאניות, אם כי לא נתעלמתי גם מבחינה זו, אך לא זה היה אצלי הנימוק המכריע. רציתי לער־ער את האמון ביעילות עונש המוות, ולא שמעתי מתוך דברי המתווכחים דברים הסותרים את הארגו־מנטים שהבאתי. במידה שגורם ההפחה בכל זאת פועל על נפש הרוצח, הרי גם מאסר עולם הוא עונש חמור. איני מסכים לאלה האומרים, שעונש מאסר־עו־ר לם חמור יותר מעונש מוות, אך השאלה אינה עומדת לפנינו בצורה כזו. כפי שאפשר היה להבין מדברי חבר־הכנסת אהרונביץ ומדברי שר המשטרה, שישנה ברירה בין סלחנות בין עונש. הברירה היא בין עונש חמור אחד ובין עונש חמור שני.

אני חוזר ואומר מה שטענתי בדברי הפתיחה שלי: כשרוצים לשכנע אותי — ואפילו יוכיחו לי — שאין עוד עונש שיפחיד כמו עונש המוות את הרוצח הפ־טנציאלי, שישפיע עליו, ירסן אותו וימנע אותו מע־שיית מעשה פשע. אני בכל זאת אומר, שכנגד השר־קול הזה ישנו שיקול אחר, והוא, שאין להשיב טעות בית־דין, ונימוק זה מכריע בעיני לחלוטין.

איני יכול לקבל את הנחתו של חבר־הכנסת פנקס, שאי־אפשר להשיב גם טעות של בית־דין הדן אדם למאסר עולם. אין אנו צריכים להניח כמותו, שהפושע יצא מבית־הסוהר רק כעבור 20 שנה. ייתכן שטעות בית־הדין תתלה כעבור שנה או שנתיים, ואז תינצל נפש אדם חף מפשע.

כן איני מקבל את אחת הטענות של שר המשטרה. הוא יסלח לי אם אומר לו, שטענתו מזורה במקצת. הוא טוען שלמשפחת הרוצח הרבה יותר „נעים“ שהר־חצ יתלה מאשר יושם במאסר. איני חושב כלל שזהו נימוק שיש לו משקל ושיכול להכריע, אך לאחר שה־דברים נאמרו, עלי לומר שבני משפחת הרוצח, שהם עצמם חפים מפשע, יעדיפו לראות את האב או הבן כשהוא יושב בבית־הסוהר, ובעיקר באותם המקרים המרובים שבני המשפחה משוכנעים, שהאב או הבן הם חפים מפשע.

עלי לאמר, שלפי דעתי אין זה אה ארגומנט רציני. אני בטוח שאם הסיוח־לילה יקרה כזה במדינה מקרה

היגים, היוצרים אידיאולוגיות מושחתות ונפסדות; והאדם הזה, האדם הפשוט, עלול להיתפס לכל אידיאוֹ לוגיה מושחתת ונפסדת לא מפני שהוא רע ביסודו, אלא מפני שהוא פשוט, מפני שהוא תם. אינני מקבל, שהאדם הוא היום גרוע יותר ביסודו, מושחת יותר וירוד יותר מבחינה מוסרית. מן האנשים שחיו בת־קופה שלפני 50 שנה, אינני מקבל את הדעה שהמדי־ניות והומאנית, שהיתה מוצדקת לפני 50 שנה — אין לה הצדקה היום. האדם הפשוט מסוגל להיתפס לאידיאולוגיה והומאנית אם מטיפים אותה לו, כשם שאפשר להטותו מדרך הישרה.

אני תמים דעים עם חברי־הכנסת ורהפטיג, שאם הערכת ערך החיים ירדה בזמן האחרון — והיא ירדה בעיקר כתוצאה מן המלחמות, הרי יש לקוות שבחוק זה, בהכרזה על ביטול עונש המוות, נעשה דבר ששוב יקדש את החיים; דוקא עלי־ידי הדגשתנו זאת, ששום אדם, וגם לא המדינה, אינם רשאים ליטול את נפש האדם, שנברא בצלם, דוקא עלי־ידי זה נחדיר את הה־כרה שהחיים קדושים הם.

ובזה אני רוצה לסיים — ורק עוד דבר לאלה המרחיקים לכת מממשלה ומציעים לבטל את עונש המוות גם לגבי בוגדים במלכות.

משה בן־עמי (הספרדים):

הבוגדים במדינה, לא במלכות.

שר־המשפטים פ. רוזן:

אתמול דיברו על בוגדים במלכות, ואני מצטט מה שנאמר, בדברי הפתיחה שלי הדגשתי היטב את אי־העקביות שבקביעת עמדה זו לגבי בוגדים אלה. לא תמיד עקביות מוחלטת היא החכמה העליונה וגם לא תמיד הצדק העליון. השתדלתי לנמק בדברי הפתיחה שלי את ההצעה להטיל עונש מוות על בוגדים, באמרי, שאם קיים ספק קל שבקלים, שעונש המוות בכל זאת מפקיד יותר מאשר עונש אחר — הרי מוטב, שבמדינה הנמצאת בסכנת מוות, ייהנו מהספק אותם אלפי האנשים, שאולי יפלו קרבן לבוגד.

ברצוני להוסיף ארגומנטים נוספים, קודם־כל עלי־נו לשים לב לדבר אחד: שום מדינה בעולם, גם המדינות שביטלו את עונש המוות בדרך כלל, לא ביטלו עונש מוות על מעשי בגידה בתקופת המלחמה. אני רואה שחברי־הכנסת ורהפטיג שולל מה שאני אומר, ובכן, הבה נבדוק את הדבר, נכון שמדינות דניה והולנד ביטלו באמת את עונש המוות באופן מוחלט, ואין הן נאלצות להווק אחר המלחמה חוקים מיר־חדים המטילים עונש מוות בתוקף רטרואקטיבי על הבוגדים.

אנו בדרך כלל שוללים את המניעים של נקמה ותגמול, בתור יסוד להעשת הפושע, ואני שולל את הגישה הזאת גם כלפי הדברים שנאמרו כאן אתמול עלי־ידי חברי־הכנסת פנקס, אך אין להתעלות על העוב־דה שהאנשות אינה מסוגלה כנראה המלחמות לרמה גבוהה כל־כך שתוכל לוותר על הנקמה והתגמול לגבי בוגדים, כשם שהבית הזה אינו מוכן לוותר על הטלת עונש מוות על פושעים נאצים, ועל אלה המתחייבים בפשע של השמדת עם, אין אנו יכולים להתעלם מזה. אני רוצה לשאול את אלה המרחיקים לכת מן הממי־

המומחים ללכת בעקבות שיטה אחרת, הנהוגה בעיקר בארצות־הברית. אני כשלעצמי מתנגד להצעה זו, אך הוועדה תצטרך לשקול אותה. לי נראה — ובזאת אני מחולקים בדעותינו, וזה למעשה אבן הבוחן — שנפש האדם אחת היא, ואינני מקבל את הטענה, שבארץ זו ישנה שכבה מיוחדת של אנשים שיראו ישיבה במא־סר כקבלת פנסיה, וכפי שנאמר כאן אין להפחיד איתם אלא עלי־ידי פחד מות. אינני מקבל דעה זו.

דיברו כאן על גאולת דם, על נקמת דם, הנהוגה עדיין במדינתנו, ובכן, אני שואל אתכם: האם עונש המוות שקיים היום, היה כרוחו לרסן את מעשי גאולת הדם הללו? ככלל, גל הרציחות גבר בארצנו בזמן האחרון, אף־על־פי שעונש המוות קיים, כשם שגל הרציחות גבר באנגליה ובארצות אחרות בהשפעת המל־חמה, שכפי שהנסיך מלמד אנתנו, מספר הרציחות עו־לה וגובר בתקופות מלחמתיות ובתום תקופות מלחמ־תיות, מובן, שאינני יכול להכריח באופן מתמטי שה־רפורמה המוצעת לא תגדיל את מספר הפשעים החמור־רים האלה במדינה. אני יכול אפילו להניח שאחרי שנבטל את עונש המוות, מספר הפשעים האלה יגדל, אך לפי דעתי, גידול כזה, אם יהיה, לא יהיה מתוצ־אות הרפורמה, כי אם מטעמים סוציולוגיים אחרים, שיש להם השפעה על חיי המדינה, ובעיקר בתקופה זו.

ואני שוב מפנה אתכם אל הסטאטיסטיקה. הסטא־טיסטיקה מראה על־כ־לפנים דבר אחד, באופן שלילי, שבאותן הארצות שעונש המוות בוטל — מספר הרציחות לא גדל, יותר אין לי מן לומר על הסטאטיס־טיקה הזאת, אפשר ללמוד ממנה אפילו את ההשפעה החיובית של ביטול עונש המוות, אך ייתכן, שהמסקנה הזאת היא מפוקפקת; על־כ־לפנים, אי־אפשר ללמוד ממנה, שביטול עונש המוות — בארצות שבוטל — הביא להגדלת מספר הפשעים.

ועכשיו לטענה השניה שהושמעה בוויכוח זה, ושלא עמדתי עליה בדברי הפתיחה שלי; טענה מעניי־נת, שהשתמעה בעיקר מדברי חברי־הכנסת לנקין, אך גם מדברי מתוכחים אחרים, חברי־הכנסת לנקין דיבר בשם הדור הצעיר ואמר, שהוא רואה בהצעת הממשלה, ובעיקר בדברי הפתיחה שלי, מין שריר מתקופת הלי־בראיליות וההומאניות, שיטה שאינה הולמת את המצי־אית של היום, ושהוא מכין את היופי הנפשי שבגישה זו; וכאילו אמר, שהוא מתגעגע לתקופה, שאולי תבוא בעתיד, לתקופה שנוכל לחזור אל המושגים הלי־בראילים וההומאניים, אלא שהיה בן לדור אחר ואיננו מבין לרעה הזאת, הוא מתחנן ברוח אחרת: „אני יכול אולי להתגעגע לתקופה זו“ אומר מר לנקין „אך היא עברה וחלפה“. היו כאן גם חברי־הכנסת אחרים, שכאילו הספידו את תקופתנו כתקופה של בארבריות, ושאת הדור הבארבראי־הזה — כך הבינתי מדברי כמה מן המתוכחים — צריך לייסר בייסורים חמורים מאד.

רבתי, אני אינני מקבל את הפילוסופיה ההיסטו־רית הזאת; אינני מקבל, שנפש האדם ביסודה גרועה יותר היום, מושחתת יותר משהיתה באותה התקופה של ליבראליות והומאניות. אם יכולים ללמוד משדו מהנ־סיון של התקופה האחרונה, הרי אפשר ללמד דבר אחר לגמרי, שנפש האדם הפשוט היא חומר בידי מנ־

עלה: תארו לכם מקרה, שבזמן מלחמה — עוד אדבר עם ד"ר י. בדר בוועדה בקשר להגדרה „שעת-חירום“ בחוק, ואם יש צורך לצמצם אותה לתקופה של מלחמה — תארו לכם, שאדם, לא חייל אלא אזרח, שהחוק הצבאי אינו חל עליו ולא חלה עליו חוקת השיפוט תש"ה, והוא יושב בתל-אביב ומחזיק תחנת שידור חשאית ומשדר לאויב ידיעות על תנועת צבא-הגנה לישראל. לפי הצעתנו צפוי לאדם זה עונש מוות, ואני חושש מאד, שאם נחליט אחרת, — כפי הצעת חברי-הכנסת רובין וחבריהם אחרים, — הרי האלטרנאטיבה תהיה משפט לינץ, ולפי דעתי אין דבר גרוע יותר משאנשי הרוב עושים דין לעצמם.

אך זוהי שאלה לחוד. בדרך כלל עלינו להחליט, אם לקיים עונש המוות במדינה ואם להסיף לשלוח אנשים לגרדום, או לכסא חשמלי — אם יש הבדל בין שנים אלה — או לדון אותם למאסר עולם, מכל מקום. אלינא נתחמק מן ההכרעה. אני אומר לכל חברי-הכנסת, שלא יתחמקו מן ההכרעה בזה, מאחר שהם סומי כים על המוצא שבהנניה. ואני תמים דעים עם חברי-הכנסת גורי, שיהיה בזה מעין עיוות הדין אם החניי נה תינתן בסיטונות, אם נקיים את עונש המוות לא ייתכן שלא יבוצעו לפעמים פסקי-דין, אין לקיים ערש מוות, ויחד עם זה לחון את הרוצחים בסיטונות.

נמסרה לי משאלה מטעם כמה מחברי-הכנסת, שהינתן חניניה לאלה הכלואים היום במאסר שנידונו למות על-ידי בית-המשפט. אינני מוכן היום להשיב על הדרישה הזאת תשובה מוחלטת וסופית. אני חושב לפי המצב החוקי של היום, שאני מחוייב לבדוק כל מקרה ומקרה לחוד לפני שאמליץ בפני נשיא המדינה אם לחון את הפושע או לא, אם כי לא אתעלם מן השיר קול שלא מן המידה הוא להשאיר אנשים במאסר לת-קופה ממושכת במצב של צפיה מחרידה כזו.

אני מבקש מאת הכנסת לקבל את הצעת הממשלה.

ד. חוק בתי-קברות צבאיים, תש"י—1950 *

(קריאה שניה וקריאה שלישית)

מחייב אותנו הדבר להכניס תיקון בסעיף שכבר קיבלנו אותו.

בסעיף 1 של החוק, מצויה הגדרת המונח „קרוב“. היה צורך לתקן את ההגדרה הזאת, והתיקון הוכנס בהתייעצות עם היועץ המשפטי כולקמן: „קרוב, לגבי חייל נפטר, פירושו אדם ששמו רשום בכרטיס הרישום האישי הנהוג בצבא-הגנה לישראל, כאדם הקרוב ביותר לנפטר, ובאין רישום כזה, הקרוב לו ביותר לפי האמור בתוספת לחוק זה“. לתיקון זה אין הסתייגות, ואני מציע לכנסת, לפני שאעבור לסעיף הבא, לאשר את הסעיף הזה.

היו"ר י. שפרינצק:

אני מעמיד להצבעה את התיקון שהוקרא עתה על-ידי יושב-ראש ועדת-ההוועדה והבטחון.

ה צ ב ע

התיקון לסעיף 1 של בתי-הקברות הצבאיים נתקבל.

היו"ר י. שפרינצק:

אנו עוברים לסעיף 4 של סדר-היום, סיום הדיון על חוק בתי-הקברות הצבאיים.
רשות-הדיבור ליושב-ראש ועדת-ההוועדה והבטחון, חברי-הכנסת אהרנוביץ.

זלמן אהרנוביץ (יו"ר הוועדה לעניני חוץ ובטחון):
כנסת נכבדה, לפני שבועיים בערך הבאתי בשם ועדת-ההוועדה והבטחון את חוק בתי-הקברות הצבאיים, שהכנסת אישרה כמעט את כולה, פרט לסעיף אחד שנגע לתוספת, שכללה פירוט של הקרובים לגבי הענינים הקשורים בחוק.

בישיבה האחרונה שבה נדון הדבר בכנסת, החליטה הכנסת למסור את הסעיף הזה לוועדת-ההוועדה והבטחון לבדיקה נוספת. הוועדה ביררה את הענין מחדש, והגישה לכם היום את הצעת הרוב, בליווי שתי הסתייגויות.

כיון שגם רוב הוועדה וגם המסתייגים חושבים שיש צורך לייחד סעיף מיוחד לענין הקבוצה, הקיבוץ והמושב,

הקבוצה, הקיבוץ או המושב לזכותם של אחים ואחיות בגדול זה. אני יודע שרבים מצטרפים לדעה זו, גם מהצד השני של הבית, כי אין זו שאלה של קפריסה פוליטית או ציבורית, זוהי גישה נכונה ונבונה, וגם הוגנת, לגבי קרובים קרבת משפחה. אם יש השגות בדבר היחס של האחים או האחיות אל קברו של הנפטר, אם קרה במקום פלוני או אלמוני, שאח או אחות לא התייחסו בכבוד לקבר אחיהם — הרי דברים אלה אינם יכולים לשמש ככלל, שהרי אין מקרים רבים כאלה. אני חושב, שהדאגה לקברותיהם של חיילים אינה צריכה להיות רק דאגתם של האנשים הפרטיים, אלא היא צריכה לחייב את כל הציבור. משום כך אני מתנגד לכך, שהקיבוץ, הקבוצה או כל גוף אחר שאינם קרובים קרבת משפחה או קרבת דם לנפטר, תהיה להם זכות עדיפות לגבי אחים ואחיות. יש להצטמצם רק בענין קביעת מקום הקבורה או בחירתו, ולא לגבי כל הסעיפים. אם לגבי קביעת מקום קבורתו של חייל יש לנקודה הישובית זכות יתרה, כי היא יכולה לטעון, שהיא רוצה שהחייל יהיה קבור במקום זה ולא אחר — הרי זה משום שאפשר לגרום שאין כאן ענין של קרבה או בעלות, אלא יחס של סנטימנט למקום. אבל אם אנו מרחיבים את המסגרת הזאת לגבי כל מיני ענינים אחרים, הרי אין לקיבוץ או לקבוצה זכות יתרה, בכל אותם הדברים הנוגעים לקרובי הנפטר.

משום כך אני מציע לקבל את הנוסחה הקודמת, המגבילה את ענין בחירת מקום קבורתו של הנפטר, והקובעת שבן זוג, בנים, בנות, הורים, אחים ואחיות של הנפטר קודמים בתור לגבי הקיבוץ, הקבוצה או המושב, ואחריהם באים כל שאר הקרובים. באופן זה אנו משאירים לקיבוץ, לקבוצה או למושב את המקום המתאים להם.

אליהו לנקין (תנועת החרות) :

כנסת נכבדה. חבל שהפסדנו שבועיים בגלל דחיית חוק זה. התיקון הזה שהביא יושב-ראש הוועדה, אינו אלא אחיות-עינים. זוהי הוצאת הענין בדלת אחת, והכני סתו בדלת שניה. שהרי אין להתעלם מן הדברים שעליהם התווכחו ובגללם החליטה הכנסת להחזיר את השאלה הזאת לוועדה לדיון נוסף.

אם הכנסת החליטה להחזיר את השאלה לדיון נוסף, פירוש הדבר שהכנסת הבינה שההצעה שהוגשה כתר ספת לחוק בפעם קודמת, היתה בלתי-הולמת, או שלא נתקבלה על דעתה של הכנסת. מדוע, אם כן, אחרי שבועיים של דיונים וחשובים, הביאו אותם הדברים בצורת נוסחה יותר אלגנטית ופחות פוגעת בחוש האסתטי ?

ההתנגדות שלי — שהיה לי הכבוד להביע אותה בפעם הראשונה לתוספת הזאת — היתה מכוונת בעי קרה לצד הפרינציפיוני של הדבר. אני טוען שאין שום גוף שיכול להיות קודם לקרובים קרבה משפחתית לנפטר בשאלות אלה שבחן דן החוק. אין דבר זה קיים בשום מקום בעולם, ובעיקר אינו קיים במסורת ישראל. כן אמרתי שהדברים האלה עלולים להביא לידי חי- כוכים בלתי-רצויים ובלתי-נחוצים בין בני-משפחה ובין הקיבוץ או הקבוצה המכבדים בליספק את זכרו של המת ורוצים להביע לו את יחס הכבוד לא פחות מכל איש אחר. אולם תוספת זו עלולה להביא לידי חיכוכים קשים מאד והתנגשויות קשות מאד, ואין כל צורך בכך. ומי כחבר-הכנסת לביא, שבא הנה והציע לבטל בכלל את

זלמן אהרנבוין (יו"ר הוועדה לעניני חוץ ובטחון) :
אשר לסעיף שאותו החזירו לוועדה, — הוועדה תיקנה אותו לא במהותו, אלא בנוסח, לאמור, היא הוציאה את הסעיף הזה מתוך הפירוט של "קרובים" וייחדה לו סעיף בתוך התוספת כלהלן :

א. הקרוב ביותר לנפטר הוא האדם שנשאר אחריו בחיים וקדם בתור המפורט בזה :

- 1) בן זוג ;
- 2) בנו ובנותיו ;
- 3) הוריו ;
- 4) אחיו ואחיותיו ;
- 5) אחי הוריו ואחיותיו.

ב. היה הנפטר חבר קבוצה, קיבוץ או מושב ולא השאיר אחריו את הנוכחים בפסקות א(1), (2) ו(3), רואים את הקבוצה, הקיבוץ או המושב, כמי שקרוב לו ביותר. לסעיף זה יש שתי הסתייגויות, אחת של חברי-הכנסת ספיר, והשניה של חברי-הכנסת בן-אליעזר. המסתייגים יביאו את נימוקיהם. את עמדת הרוב בוועדה יסביר חברי-הכנסת גרובובסקי, כי לי אין מה להוסיף על מה שכבר אמרתי בנידון זה בדיון הקודם שהיה כאן בכנסת.

יוסף ספיר (הציונים הכלליים) :

כנסת נכבדה. אולי אפשר היה לחלוק על כך, שאיזה גוף ציבורי שאינו קרוב קרבת משפחה או קרבת דם לחייל, יוכל להופיע באיזו צורה שהיא כבעל זכות לקבוע איזה דבר הנוגע לאותו חייל. אבל, גם אם נסכים לכך שגוף ציבורי — ואני כולל במונח זה כל איגוד מסוג האיגודים האלה הנוונים במקרה זה — תהיה לו זכות כלשהי בגדול זה, הרי קשה מאד לגרום את ההנחה, שלגוף כזה תהיה זכות-קדימה לגבי אדם שהוא קרוב אל האיש הנפטר קרבת משפחה או קרבת דם.

אני מסופק מאד אם באיזה מקום בעולם, אם באיזו מדינה — ויש מדינות תרבותיות רבות — קיים מושג מעין זה לגבי הנושא שאנו דנים עליו.

מתעוררות שאלות רבות בקשר לתנאים המיוחדים שבהם נמצא אדם כשהוא חבר קבוצה, קיבוץ או מושב.

בתנאים שאנו נחונים בהם בארצנו, בארץ של עליה, שיש בה למרות הכל תנועות לא קטנות, ואנשים עוברים בה ממקום למקום ושוהים בתקופה מסויימת במקום מסויים — בתנאים כאלה אין שום אפשרות לקבוע מראש אם איש מסויים השתקע לכל ימי חייו במקום מסויים. הרי ניתן לאדם לקשור קשרים עם כל גוף צבורי ; אפשר להיות היום חבר בקבוצה זו וחבר באחרת ; אפשר להיות חבר בגוף ציבורי זה או אחר וחזר ללכת למקום אחר לגמרי. קשה מאד לנתק קשרי משפחה, וקשרי דם על אחת כמה וכמה. המדובר כאן אינו רק בנוגע לחברי קיבוץ או קבוצה, הנמצאים במקום שנים רבות וקשרו את כל גורלם וחייהם באותו מקום. בוודאי יביא דבר זה לידי קונפליקטים רבים וקשים מאד בין קרובים קרבת משפחה, כגון : אחים ואחיות, ובין קיבוץ, שיקבע לעצמו את הזכות. ומשתי הבחינות, גם מבחינה כללית, אם המכוון הוא לכל הנאמר בחוק הזה, או רק מבחינה מיוחדת, לגבי קביעת מקום הקבורה. אני משוכנע ואני יודע, שלא רק אנכי ועוד אחדים בבית זה, אלא גם מהצד השני של השאלה ישנם כאלה שאינם מסכימים להקדים את זכותה של

בו, שהיושבראש הביא הצעה שהיא אחיות'ענינים. היושבראש של ועדת'החוק'ההבטחון אינו אמון על אחיות'ענינים; גם לא הוועדה. הכנסת לא הטילה על הוועדה לשנות את הצעתה. הכנסת הטילה על הוועדה לבחון מחדש את הסעיף, הוועדה כתנה את הדבר, לא במשך שבועיים אלא במשך ששתיים, והגיעה למס' קנה מסויימת. כאשר הבאתי את הסעיף הזה לפני הכנ' סת, אמרתי בפירוש, שהוועדה לא הכניסה בו שינוי מהותי, אלא שינוי הנוסחה. אפשר לקבלה ואפשר לד' תותה. אבל לא היה כל אחיזה לביטוי זה של "אחיות' עינים".

מאיר גרובובסקי (בשם הרוב בוועדת'החוק'ההבטחון):

כנסת נכבדה. שני חברי'הכנסת המסתייגים, מר ספיר ומר לנקין, הביאו נימוקים מהותיים'עקרוניים נגד ההצעה, ואף נימוקים יורייים. אנכי, עלי להעיר, שלא צדק חבר' הכנסת לנקין כשאמר, שבצעם העברת השאלה לדיון מחדש בוועדה, פסק הבית פסד'דיון. השבת שאלה לוועדה אומרת: שיקול'דעת נוסף. דבר זה עדיין אינו חורץ פסק' דין לא לצד זה ולא לצד זה. לכבוד הבית יאמר, שהוא התייחס ברצינות לסעיף הזה ודרש דיון ושיקול'דעת נוסף. לכן הועבר הענין לוועדה לדיון נוסף, לפני קבלת החלטה סופית.

מה היו הנימוקים המהותיים, העקרוניים? איך אומר חבר'הכנסת לנקין? דבר כזה לא יובן בשום מקום בעולם. אני רוצה להשיב: מה שלא יובן בשום מקום בעולם, חייבים להבין אזרחי ישראל. ישנה בארץ יצירה מיוחדת במינה, שאינה קיימת בשום מקום בעולם ושמה: קיבוץ. קבוצה ומושב עובדים, שאין דוגמתם בשום מקום בעולם. גם חברים שאינם משתייכים למחנה הפועלים חייבים לדעת את מהות הדברים האלה, בין אם הם מסכי' מים לזה, ובין אם אינם מסכימים. הקיבוץ, הקבוצה וה' מושב אינם קואופרטיב שקונים בו מגיה; וכן אינם גם רשות מוניציפאלית רגילה של מושבה או של עיירה, זוהי משפחת'עובדים הקשורה לחיים ולמוות; זוהי המהות שלהם. האיש ההולך לקיבוץ, לקבוצה או למושב, רואה בזה... (קריאות מס' ס' ל' תירו'ת: מה על חילוקי הדעות, מה על הקומוניסטים שגירשתם?) צורת החיים ששמה קיבוץ, קבוצה או מושב, אינה דבר רגיל. האנשים הבוחרים באחת מצורת החיים האלה, רואים בזה את דרך חייהם לאורך ימים, ועד ליומם האחרון, שם הם קובעים את אורח חייהם בכל; שם היא משפחתם; שם ביתם, שמחתם, צערם, יגונם וכל סבלותיהם; ושם הם גם יוצרים את דפוס' חיייהם, חיים שלמים. זהו חבר עובדים, הקשורים זה בזה בכל נימי החיים. אין לזה כל ענין עם מי שמתייאש מצורת' חיים זו ועוזב אותה. אולי זהו אחד הדברים הגדולים של צורת'חיים זו שאדם הבוחר בה, עושה זאת באופן חפשי, הולך לקראתה באופן חפשי ונפרד ממנה באופן חפשי.

מה מציע החוק? החוק אינו מתגשש בזכות הטבעית של קרבת משפחה למרות שהקיבוץ, הקבוצה והמושב חושבים את האיש לכן משפחתם, הם אומרים, שבמקרה זה, בן'הזוג הוא הקודם לכל ואת הם אומרים מבחינה מוסרית, ואם ישנם הורים, קודמים הם. (קריאה מס' ס' ל' תירו'ת: מה ההבדל בין הורים לאחים?) אחים יכולים לבחור להם דרך'חיים שונה.

התוספת הזאת, יכול לשמש עדות ודוגמה לכך שאין צורך בתוספת הזאת, ובכל זאת מביאים את הדבר.

התיקון הזה אינו משנה ולא כלום. כשם שהיה הדבר בפעם הראשונה, כך הוא מובא גם הפעם, אלא בנוסח אחר. לא אחזור על הנימוקים שהבאתי בפעם הקודמת. אני רוצה רק להביא כמה נימוקים נוספים, מדוע הסדר הזה של הקרובים ושל הגופים הבאים בתור קרובים אינו רצוי, והוא בניגוד לכל מסורת ובניגוד לכל צורך מעשי.

אמרתי: ייתכן שלנפטר יהיה אח שאינו חבר בקי' בוך, בקבוצה או במושב, והוא גר בירושלים או בתל' אביב, וייתכן מאד שלמשפחה הזאת יש קבר משפחתי בתל'אביב או בירושלים, שבו נקברו הסב, הסבתא, האם, האב — והאח בא ואומר: אני מבקש לקבור את אחי בקבר המשפחה, או בא הקיבוץ ואומר: לא, בקבר הקיבוץ לקברוהו. לפי התוספת הזאת נתונה זכות' הקדימה לקיבוץ. היוצא מזה שתיווצר התנגשות שאין בה כל צורך.

יש אפשרות שניה. אל תשכחו, רבותי, שהחוק הזה אינו מכוון לעבר בלבד, אלא גם לעתיד, הלאה ולא יהיה צורך בו בעתיד, ואנחנו מתפללים לכך. אבל אני חיים במציאות מסויימת, ואנו יודעים שגם בעתיד עלולים אנו לעמוד בפני אותן הבעיות. לקיבוץ נכנסים עכשיו עולים רבים, שהם חדשים בארץ ועדיין אינם קשורים לקיבוץ קשר נפשי, שעליו דיבר חבר'הכנסת צילינג בפעם הקודמת, בהתרגשות כזאת, המובנת לי. ייתכן מקרה, שאח אחד נמצא בקיבוץ ואח אחד בעיר. האח הנמצא בקיבוץ גוייס, וקרה אסון: הוא נהרג. האח השני בא וחובע לקבור אותו במקום הקרוב לו, גניח בעיר, והקיבוץ יתעקש. כל אותם הנימוקים וכל אותן הזכויות והכרתיות של הקיבוץ, שעליהן דיבר בפעם הקודמת חבר'הכנסת צילינג, אינם קיימים במקרה זה, כי האיש הוא עולה חדש, לפנמים הוא גם אינו עדיין חבר הקיבוץ; הוא התיישב אמנם בקיבוץ, אבל עדיין אין לו קשרים ציבוריים וחברתיים, קשרים הנוצרים בין חברי הקיבוץ הוותיקים. לשם מה דרוש הדבר הזה? אל תשכחו, רבותי, שעם גדול העליל בעתיד, תהיה השאלה הזאת יותר אקטואלית, והיא עלולים יהיו רוב קיבוץ.

ועוד דבר, והוא רציני: חוק זה דן בענין קברים, אבל הוא עלול ליצור תקדים גם לגבי דברים אחרים, למשל בענין ירושה. גם בענין ירושה יכולה לבוא תבי' עה מצד איהם גוף שלמי שאליו השתייך האיש, שזכותו עדיפה מזכותו של הקרוב. אינני חושב שיש צורך ליצור תק' דים כזה לגבי כל מיני אפשרויות בעתיד.

אני חוזר על הצעתו של חבר'הכנסת לביא, לבטל את הסעיף הזה לגמרי, וכאם הצעתי זו לא התקבל, אציע להעמיד את הסעיף האמור אחרי סעיף 5. או תהיה התוספת כזאת: "הקרוב ביותר לנפטר הוא האדם אשר נשאר אחריו בחיים וקדם בתור המפורט בזה: בן זוג, בנו ובנותיו, הוריו, אחיו ואחיותיו, אחי הוריו ואחיותיו". לאחר זאת יבואו הקבוצה, הקיבוץ או המושב שבהם היה הנפטר.

זלמן אהרנבוין (יו"ר הוועדה לעניני חוק ובטחון): כנסת נכבדה. התפלאתי על היושבראש הכנסת, שלא העיר לחבר'הכנסת לנקין על הביטוי שהשתמש

— חוק בתיקבורות צבאיים (בן־עמי, גרובובסקי, י. בדר, שפרינצק, ברץ, שאג) —

משה בן־עמי (הספרדים) :

גם הורים.

מאיר גרובובסקי (מפא"י) :

אם אינך יכול להבדיל בין אח לבין אם או אב, איני יכול להסביר לך יותר.

יוחנן בדר (תנועת החרות) :

אל תפגע בקדושי לב ; אל תהיה גם רוח.

מאיר גרובובסקי (מפא"י) :

יסלחו לי החברים היושבים באגף הימני של האולם, אם הם לוקחים לעצמם את המונופול על המוסר של הקרבה המשפחתית. וכל הכבוד להם, ואל נא תשתמש, ד"ר בדר, בביטויים כאלה, ביחוד בסעיף זה, הדין באבדן חייו של האישי. עשרות אלפי אנשים חיים בצורת־חיים כזאת, שהיא משפחתם ובינם לחיים ולמוות. אתה יכול להצביע נגד זה, אבל תתייחס בכבוד גם לדעתם. איש אינו כופה את דעתו על האחר, ואין זו אמת, שיהיו "קוני פליקטים" עם בני המשפחה. מה שהציע חבר־הכנסת לביא הוא בניגוד למה שאמר חבר־הכנסת לנקין, חבר־הכנסת לביא אמר, שבמהות הדברים הוא מסכים לכן, שהקיבוץ הוא ביתו של האישי, והוא אומר, שבדרך כלל אין אפילו צורך בחוק זה, ושכך וכך ובין כך העניין יסתדר מאליה בין הקיבוץ ובין קרובי המת. כך הוא פירש את הדבר, אם אתה מסתמך על דברי החבר לביא. ההצעה אומרת, שבמקרה העדרם של שלושת הסוגים הראשונים של קרובים : אב ואם, בן ובת, אשה — קודמים ליתר בני המשפחה הקיבוץ, הקבוצה והמושב, מפני שהאישי בחר בהם לאורך ימים והם הנאמנים גם לאחר מותו לשמור על הקבר, על צורתו, על הביקור בו, על היחס וכו'. לכן, מנימוקים אלה איני יכול לקבל את הצעת חבר־הכנסת ספיר, המונח "קרוב" מתייחס לחוק כולו, כפי שהוא, ולא לסעיף אחד בלבד. אני ממליץ איפוא לקבל את הצעת רוב חוועדה.

הי"ר י. שפרינצק :

אני מעמיד להצבעה את ההסתייגויות.

נצביע קודם על הסתייגותו של חבר־הכנסת בן־אליעזר.

ה צ ב ע

בעד התיקון של חבר־הכנסת א. בן־אליעזר — 20

נגד — 31

התיקון של חבר־הכנסת א. בן־אליעזר לא נתקבל.

הי"ר י. שפרינצק :

עכשיו נצביע על הסתייגותו של חבר־הכנסת ספיר.

ה צ ב ע

בעד התיקון של חבר־הכנסת י. ספיר — 28

נגד — 26

התיקון של חבר־הכנסת י. ספיר נתקבל.

הי"ר י. שפרינצק :

אני מעמיד להצבעה את חוק בתיקבורות צבאיים, עם תיקונו של חבר־הכנסת ספיר, שנתקבל.

ה צ ב ע

חוק בתיקבורות צבאיים, תשי" — 1950, נתקבל.

הי"ר י. שפרינצק :

הודעה בקשר לחוק בתיקבורות צבאיים לחבר־הכנסת ברץ, בשם ועד ההורים השכולים.

יוסף ברץ (מפא"י) :

הוטלה עלי חובה להביא בפניכם גילוי־ידעת בשם ועד ההורים השכולים, שבניהם ניספו במלחמה ושנקברו בקריית־ענבים.

בדיון על חוק בתיקבורות הצבאיים, ביום ב' בניסן תשי", אמר חבר־הכנסת שאג : "אני מצטער לציין מעל במה זו, שבשעת המצור על ירושלים, נקברו בני ירושלים שנפלו בהר הקסטל, בקרית ענבים, ונקברו בצורה מאד לא מכובדת, עד כי לא מצאו לנכון לציין את השם אפילו על קבורתיהם של אלה שידעו את שמותיהם.

דבר זה בא מחוסר אמונה בהשארת הנפש. מכיון שאין מאמינים בהשארת הנפש — אין מתחשבים גם עם הגוף אחרי פטירתו. אני יודע עד כמה דבר זה מצער משפחות רבות בירושלים. רק לפני שבוע הלכו אנשים להשתטח על המקום, כי לא ידעו היכן הקבר ובאיוזה קבר קבור בנס. אי־סדר זה בא מתוך זלוול, ולזול ככל הדברים המקוד־שים. כל אדם יש לו מסורת ; לנו יש מסורת של כבוד ויחס של כבוד לכל הדברים האלה, וחובה לשמור על המסורת הזאת הן מצד הציבור והן מצד האומה".

נגד ההאשמה הכבדה הזאת התקוממתי באותה הישיבה. הפעם ברצוני להביא לכנסת את דעת ועד ההורים השכר־לים, שבניהם, חללי מלחמת השחרור, נקברו בקרית ענבים :

"בתמהון, ככאב ובהתמרמרות קראנו את דברי העליה, חסרת היסוד, שהשמיע הרב שאג מעל במת הכנסת, לגבי חברי קריית־ענבים מבחינת יחסם לחללי מלחמת השחרור. אנו, עדי ראייה, חברי ועד ההורים השכולים, שבניהם נקברו בקריית־ענבים, רואים חובה לעצמנו לקבוע על יסוד ביקורתי המרובים שם והידיעות שאנו מקבלים מיתר ההורים, שאנו עומדים בקשרים אתם, את הדברים דלקמן :

חברי קרית־ענבים גילו כל הזמן, בתנאים החמורים ביותר, יחס אבהי לבנים שנפלו ולהוריהם השכולים. בתקופת ההפצצות, מתוך סכנת נפשות, גמלו, בחדת קודש, את החסד האחרון לנופלים שהובאו אליהם משיי־רות הליווי לירושלים ומהקרבות בסביבה.

מנותקים ומבודדים מהישוב, מוקפים אויבים, מתוחים ודרכים להגנה על נקודתם, נקודת מפתח, לא נרתעו משום קושי וטיפלו בשלימות, ללא כל פגם, בקבורת הנופלים. בהררי הסלעים חצבו את הקברים, על יד חלליהם הם, דאגו לשכילים־מעברים, שמרו ושומרים על הצורה והסדר בבית־הקברות הצבאי.

הרבה זמן ומרץ, נוסף להוצאות כספיות, השקיעו חברי קרית־ענבים כטיפולם במתים ובקרוביהם החיים, מדי עלותם לשם.

עול משוער נעשה להם על־ידי הרב שאג, שהאשים אותם בדברים, שהם ההיפך הגמור מהמצויאות.

ועד ההורים השכולים מוחה נמרצות נגד סילוף־עובדות זה ופגיעה בכבודם של אנשי קרית־ענבים הראויים להכרה ציבורית, כי מילאו את המצוות הללו בכל מאודם."

אברהם חיים שאג (החזית הדתית המאוחדת) :

אדוני היושבראש, כנסת נכבדה, אני מצטער מאד

ישיבה ק"ע, י"א אב תש"י (25 יולי 1950)
— חוק בתיקבורות צבאיים (שאג, שפרינצק); חוק ביטול עונש מלקות
(שפרינצק, ניר, לנדוי) —

הורים שכולים שבניהם נקברו בקרית-ענבים, ודאי שאנשי קיבוץ קרית-ענבים מילאו את חובתם. אבל האשמתי את אלה שיש להאשים, שטיפלו בקבורת חיילים בזמן ההוא, ודבר זה, רבותי, בא כאן להכחיש חבר-כנסת אחר, והוא קורא מעל הבמה הזאת מכתב בשם איוה ועד, מבלי להודיע לי על כך מראש. אני רוצה שהדבר הזה יירשם ויבורר בוועדת-הכנסת — אם נכון הדבר, שאין מודיעים מראש לחבר-הכנסת, שבאים להכחיש את דבריו בצורה כזאת, כדי שיוכל להתגונן ולהביא את התעודות הדרושות.

הי"ר י. שפרינצק:

אני מצטער מאד — אבל הענין אינו כפי שהוא מתואר כאן. חבר-כנסת אחד אמר דברי אשמה נגד מישוה; בא חבר-כנסת אחר, ובשם מישוה, הכחיש את הדברים. הכל בסדר גמור. איני מדבר לעצם הענין, זהו נוהג, שנהג בו גם להבא. איני רואה כל סטיה מן הנוהג הזה, שחבר-כנסת אחד מופיע בפומבי להכחיש ולהגן על מישוה, שנאמרו נגדו דברי אשמה בפומבי. איני מדבר לעצם הענין, אבל הפרוצדורה היא בסדר גמור. בתור יושב-ראש הישיבה הזאת, איני רואה כל מקום להתנגד לפרוצדורה הזאת. טוב שהדבר הובא לפנינו ואנו נברר אותו, אבל אין מקום לטעון נגד הפרוצדורה. שמענו את הדברים שנאמרו עליידי הרב שאג ושמענו את דברי ההורים השכולים מפי חבר-הכנסת ברץ.

ה. חוק ביטול עונש מלקות, תש"י—1950 *

(קריאה שניה וקריאה שלישית)

טית, עכשיו אנו מבטלים אותם. לחוק זה הובאה הסתייגות עליידי חבר-הכנסת יוחנן בדר.

חיים לנדוי (תנועת החרות):

אדוני היושב-ראש, לא כיושב-ראש הוועדה המודיע עונש המלקות מתבטל למעשה עם קבלת חוק זה, אנו מציינים שתקפו של החוק הזה יהיה למפרע מיום ר' בטבת תש"ז, 29 בדצמבר 1946, הוא התאריך שבו בוטל עונש המלקות למעשה בארץ-ישראל; הוא התאריך שבו יצאו ארבעה חיילים של הארגון הצבאי הלאומי להלקות קצינים בריטיים בראש חוצות בארץ-ישראל, על כי העינו להרים מגלב ושות ולהצליף בו על גבי יהודים בישראל. ארבעה יצאו וארבעה לא שבו. האחד מזרחי, נפל בכדור מרצחים בריטיים לביל הפעולה, יתר השלושה, דונר-רוזנבאום, קשני ואלקושי, נפלו בשבי והועלו לגרדום על מעשם זה. אך מני אז לא עוד הולקו יהודים. זוהי האמת על ביטול השוט הבריטי בארץ ישראל, ועל ביטולו למעשה של חוק עונש המלקות. לא היום הזה הוא היום שבו עלינו לבטל את חוק המלקות, אלא ביום ההוא, בו שולם בדם יקר, ולא רק בדם אלא בעמדה אמיצה של לוחמים עבריים, שגם בפני בית-דין לא הנמיכו קומתם, וגם בעמדם בצל הגרדום עמדו בגאווה ועלו לגרדום בשירה, כי עז היה רצונם ונחושה החלטתם לשבור את השוט הבריטי בארץ ישראל. על כן, לגאון ולכבוד ייחשב לנו היום הזה, לציין בו את העמידה הבלתי-נרתעת על עקרון הכבוד הלאומי, את

שעדיין לא נקבע נוהג קבוע בכל עיני הכנסת, ואני מתפלל על הנשיאות, שהיא נתנה רשות לקרוא מכתב כזה נגד חבר-הכנסת, העושה את דבריו לאל, את כל מה שאמרתי — הוא עושה פלסטר, ואילו ידעתי דבר זה — הייתי מביא אתי תעודות מוכיחות, שהבאתי בשעתו לקיבוץ קרית-ענבים.

אני רוצה למסור לכם, חברים נכבדים, שאני יודע מה שהקיבוץ קרית-ענבים עשה בזמנו; אני יודע, מתוך זה שהייתי קשור בכל המובנים אל החלל, או אל החללים, כאן, בו בזמן שבתוך ירושלים, בתוך ירושלים עצמה, גם בחיילים שנפלו, גם באנשי ההגנה, לא נמצאו אנשים לטפל בהם, אלא רק אותם האנשים המטפלים כאן בעבודת הקודש — החברה-קדישא היא שטיפלה בהם. תחת מטר ההפצצות הביאו אותם לקבורה בשיך-בדר א', ארון על גבי ארון, שכבה על גבי שכבה, מתוך הכרת, מפני שאי אפשר היה אחרת. ומאותם החברים שטיפלו בקבורה בירושלים בתקופה הזאת, נפלו שנים אגב מילוי תפקידם. אותו הדבר נהגו גם בקיבוץ קרית-ענבים, וכאן ברצוני למסור לכם: לאחר דברי, שהובנו שלא כראוי, בשעה שדיברתי אז מעל במת הכנסת, קיבלתי מכתב מקרית-ענבים, בו נאמר: כיצד זה טפלת עלינו דברים לא נכונים? אנו מוכנים לקרוא אותך למשפט. הם היו צודקים, אילו הייתי מאשים אותם. עניתי להם במכתב שלא טפלתי עליהם שום אשמה, אלא אמרתי, שאותם האנשים שטיפלו בקבורת חללי ההגנה, לא שמו לב לדברים האלה מנטאריים הנחוצים, וצירפתי לאותו מכתב תעודות מאת

הי"ר י. שפרינצק:

אנו עוברים לסעיף ח' של סדר-היום — חוק ביטול עונש מלקות, תש"י — 1950. רשות-הדיבור ליושב-ראש ועדת-החוקה, חוק ומשפט.

נחום ניר-רפאלקס (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):
כנסת נכבדה, בשבוע שעבר העבירה הכנסת לוועדת החוקה, חוק ומשפט את חוק ביטול עונש מלקות, וראינו מחובתנו להחיש את קבלת החוק הזה, כי חשבנו שבארץ דמוקרטית לא צריך להיות עונש מלקות. ואנו מצטערים מאד שהחוק הזה לא הובא עוד לפני שנתיים, חיכך ומיד לאחר קום המדינה שלנו.

אנו קי שנינו סעיף אחד, האומר ששר-המשפטים יתאים את החוקים לסעיף הראשון, שבו כתוב שלא יהיה עונש מלקות במדינה. אנו החלפנו אותו בסעיף שני, והע' דפנו בעצמנו להתאים את החוקים הקיימים לביטול עונש מלקות. אצלנו קיימים שלושה חוקים, שבהם יש עונש מלקות: בחוק הנוגע לעבריינים צעירים; בחקנה 33 מתקנות ההגנה; ובחוק הנוגע לאסירים בבתי-סוהר. אנו העדפנו לבטל את הדבר במפורש לפי סעיף 2.

ועלי עוד להעיר, שאצלנו בציבור רווחת דעה, שעונש המלקות היא ירושה מן המשטר הטורקי; אך אני מדגיש כאן, שאין זו ירושה מן המשטר הטורקי, אלא החוקים האלה באו אלינו הודות לממשלה המאנדאטורית הברי-

(* „דברי הכנסת“, חוב' 5"א (מושב שני); נספחות חוב' 5"ג.)

— חוק ביטול עונש מלקות (לנדוי, ניר, רזיאל-נאור, בן-אליעזר, י. בדר, שפרינצק);
חוק לתיקון פקודת הפיצויים (הגנה) (בורג, ניר) —

בדרך כלל אי-אפשר להחזיר את הומו, זה לא קרה. אם נקבל פה רטרואקטיביות מן ה-29 בדצמבר, אזי מה יהיו התוצאות, אם קרה מקרה של מתן עונש מלקות בין ה-29 בדצמבר 1947 ל-14 במאי 1948? לאחר זה ודאי שלא קרה מקרה כזה.

יוחנן בדר (תנועת החרות):

ומה בנוגע לחוק החנינה?

נחום גיר-רפאלקס (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

חוק החנינה נוגע לאחריות פלילית ולא אורחית.

חשבנו איפוא, שאין צורך לסבך את הענין ברטרואקטיביות, שאינה אלא דמונסטראטיבית, והיא עלולה אפילו לגרום נזק.

היו"ר י. שפרינצק:

אני מעמיד להצבעה את הצעת חבר-הכנסת יוחנן בדר, להוסיף סעיף 4 בנוסח זה: "תקפו של חוק זה הוא למפרע מיום ו' בטבת תש"ז (29 בדצמבר 1946)".

ה צ ב ע ה

בעד התיקון של חבר-הכנסת י. בדר — 15

נגד — 28

התיקון של חבר-הכנסת י. בדר, להוסיף סעיף 4, לא נתקבל.

היו"ר י. שפרינצק:

אני מעמיד להצבעה את חוק ביטול עונש מלקות, כפי שהוצע על-ידי הוועדה.

ה צ ב ע ה

חוק ביטול עונש מלקות, תש"י—1950, בנוסח

הוועדה, נתקבל.

ו. חוק לתיקון פקודת הפיצויים (הגנה), תש"י—1950 (*)

(קריאה שניה וקריאה שלישית)

היו"ר י. בורג:

אנו עוברים לסעיף י' בסדר-היום, חוק לתיקון פקודת הפיצויים (הגנה), תש"י — 1950. רשות-הדיבור ליושב-ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט.

נחום גיר-רפאלקס (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

כנסת נכבדה. החוק הזה הועבר בשבוע שעבר לוועדת החוקה, חוק ומשפט, ואנו הכנסנו בו כמה שינויים.

בעצם, מטרתו של החוק הזה היא אחת ויחידה. עד עכשיו לא היתה זכות ערעור על החלטה של בית-הדין המטפל בעניינים לפי פקודת הפיצויים (הגנה), והחלטתו של בית-הדין זו היתה סופית. החוק הזה בא להרשות לצדדים לערער על החלטות בית-הדין אלה.

לפי חוק פקודת הפיצויים (הגנה), קיימים שני סוגי בתי-דין, בית-דין לאניות, ובית-דין כללי. הרכבם של שני סוגי בתי-דין אלה הוא שונה. הרכבו של בית-הדין הכללי הוא פשוט, אבל הרכבו של בית-הדין לאניות הוא אחר. בית-הדין לאניות מורכב משני שופטי בית-הדין

העליון ומומחה אחד. אם אנו נותנים אפשרות לערער על החלטה של בית-הדין לאניות, אנו מוכרחים לשנות את הרכבו של בית-הדין הזה, כי, אם יושבים בו שני שופטים של בית-הדין העליון, אי-אפשר למסור את הערעור לבית-הדין העליון, לאחר ששני חברים שלו כבר קיבלו החלטה זו או אחרת בענין הנוון.

על-כן בא השינוי השני, שבמקום שני חברי בית-הדין העליון יהיו בבית-הדין לאניות שני חברי בית-המשפט המתווים.

בהצעה המקורית של הממשלה היה כתוב, ששר-המשפ"טים יתקנו תקנות מסוימות בנוגע לפרוצדורה בעניינים אלה. אנו העדפנו לא ליצור במקרה זה פרוצדורה מיוחדת לערעורים, אלא להשאיר את הפרוצדורה הרגילה, כמו בכל הערעורים האחרים על פסקי-דין של בתי-המשפט המתווים המועברים לבית-הדין העליון.

כאן צצה שאלה אחת. בדיון הכללי בחוק זה האשימו את הממשלה ואת שר-המשפטים, שהחוק הוא חוק אדי-הוק, והוכנס בקשר עם מקרה שהיה בבית-הדין לאניות. שר-

(*) „דברי הכנסת“, חוב' 5' ו"א (מושב שני); נספחות חוב' 5' ג.

ישיבה ק"ע, י"א אב תש"י (25 יולי 1950)
 — חוק לתיקון פקודת הפיצויים (הגנה) (גנר, י. בדר, בורג); חוק לתיקון פקודת בתי-המשפט
 העירוניים (בורג, בר-רב-האי) —

במקרה זה מן העקרון שקיבלנו במועצת-המדינה הזמנית, שישבו שלושה שופטים ולא שופט אחד או שניים. הוועדה קבעה, שכל ענין הנמסר לערעור לפי חוק זה, גם ענינים פחות חשובים המועברים לבית-הדין הכללי, יהיה הערעור עליו לפני בית-הדין המורכב משלושה שופטים.

פה היתה הסתייגות של חברי-הכנסת בדר, המשנה את כל החוק.

יוחנן בדר (תנועת החרות):
 אני מוותר על הסתייגותי.

היו"ר י. בורג:

אני מעמיד למנין את החוק לתיקון פקודת הפיצויים (הגנה), תש"י — 1950, לאחר שאין עליו שום הסתייגות.

ה צ ב ע

החוק לתיקון פקודת הפיצויים (הגנה),
 תש"י — 1950, בנוסח הוועדה, נתקבל.

ז. חוק לתיקון פקודת בתי-המשפט העירוניים, תש"י—1950* (קריאה שניה וקריאה שלישית)

חידוש, מפני שההצעה לא לקבל חוק, איננה בגדר הסתייגות, אלא — התנגדות. הסתייגות יכולה להיות בפרט זה או אחר. לפי המקובל ייתכן שבחוק, שהוועדה המתאימה דנה בו, יהיו חילוקי-ידעות בפרטים לכאן או לכאן, אך לא מקובל שתהיה התנגדות לחוק בכללותו אחרי שנתקיימה קריאה ראשונה על היסודות של הצעת החוק מטעם הממשלה, והכנסת החליטה לקבל את היסודות ולהעביר את החוק לוועדה לדין. אני מוכן איפוא לתת את רשות-הדיבור רק לוויכוח קצר, פרוצדוראלי, כדי שנשמע מה הענין. אבל אני חוזר ומדגיש, שיש כאן חידוש שאני מערער עליו. אני מזוהר, כי פירוש הדבר שבתור הסתייגות מובאת התנגדות לחוק, ודבר זה פותח דלת אחורית.

דוד בר-רב-האי (מפא"י):

כך היה המצב אתמול. אתמול הונחה על שולחן הכנסת הצעת-התיקון הזאת ללא כל הסתייגויות. והיושב-ראש של ישיבת הכנסת אתמול רצה גם להביא להצבעה. או הוא ערעור מצד חברי-הכנסת לם. התשובה שנתן פה היושב-ראש, ניתנה גם אתמול לחברי-הכנסת לם, אבל הציל אותו חברי-הכנסת בדר. לא נכנסנו אתם לוויכוח העקרוני, אם התנגדות לחוק כולו משמעה הסתייגות או לא, מפני שבינתיים התברר שמר בדר הכניס בזמנו הסתייגות, הדורשת להחליף את המלים „מאה לירות“ ב„עשר לירות“, כלומר, במקום להגדיל את כמות בתי-המשפט — להקטין אותה. עוגן ההצלה הזה בא לחברי-הכנסת לם מצד זה.

היו"ר י. בורג:

האם פירוש הדבר, שחברי-הכנסת לם ובן-עמי מצטרף פים להסתייגותו של חברי-הכנסת בדר? אם כן, מוכן אני לתת להם את רשות-הדיבור כמו לכל מסתייג. אני מקציב לזה מספר דקות, כאשר אני יוצרים בכנסת הראשונה

המשפטים הצהיר, שהוא לא התכוון למקרה זה. כדי להדגיש, שאין כאן כל כוונה למה שהיה בעבר, הכנסנו לחוק את הסעיף השני, המחולק לשלושה חלקים. החלק הראשון אומר, שאם בית-הדין לאניות כבר קיבל איזו החלטה שהיא לפני תחילת תקופת של החוק הזה, לא יכול להיות ערעור על החלטה כזו של בית-הדין העליון. החלק השני מדגיש, שאם איזה משפט חלוי ועומד בבית-המשפט לאניות, יברר אותו בית-הדין לאניות את המשפט הזה, ולמרות זאת שהחוק כבר יקבל תוקף באותו זמן, הוא לא יחול על המשפט המסוים הזה, ולא יהיה ערעור על החלטה בית-הדין לאניות.

ההחלטה השלישית, לעומת זאת, קבעה שבנוגע לבית-דין כללי, שענינים תלויים ועומדים בו, שם כבר תהיה רשות ערעור, אם פסקי-הדין יצא אחרי שהחוק יקבל תוקף.

הכנסנו עוד שינוי אחד בהצעה המקורית של החוק, כיון שבבית-דין כללי ישנם לפעמים ענינים פחות חשובים, היתה ההצעה להרשות שבבית-הדין לערעורים ישב במקום רים פחותים אלה שופט אחד. אך אנו לא רצינו לסטות גם

היו"ר י. בורג:

אנו עוברים לסעיף י"א בסדר-היום שלנו, חוק לתיקון פקודת בתי-המשפט העירוניים, תש"י — 1950, קריאה שניה. רשות-הדיבור לחברי-הכנסת בר-רב-האי.

דוד בר-רב-האי (בשם הרוב בוועדת החוקה, חוק ומשפט):

כנסת נכבדה. אני מניח שחברי-הכנסת אינם זוכרים כבר על מה היה המדובר בקריאה הראשונה על חוק זה. החוק הזה המובא לפנינו הוא החוק הקצר ביותר שהודמן לנו כעבודה הכנסת, והוא מורכב למעשה משתי מלים בלבד.

אולם, גם קיצור החוק לא הציל אותו מסכנת ההסתייגויות. אני מצטער שעלי להביא את החוק הזה בליווי שתי הסתייגויות.

הנידון הוא בקשר לתיקון פקודת בתי-המשפט העירוניים, אם חברי-הכנסת זוכרים, הוחלט בזמנו שהקנס המאכסמיאלי על עבירות על חוקי-העזר של העירויות יהיה 100 ל"י.

בהתאם לזה התברר, שיש הכרח לתקן גם את פקודת בתי-המשפט העירוניים, כדי שסמכותם שהיתה קודם מוגבלת בהטלת קנסות עד 20 ל"י, תוגדל עד למאכסימום של 100 לירות. על התיקון הזה נמצאו מערערים; הם ינמקו את הסתייגותם, ואחרי-כך אסביר מדוע רוב הוועדה חושב שאין צורך לקבל את הסתייגויות האלה.

היו"ר י. בורג:

גמרת את ההנמקה, ועלי לתת למסתייגים רשות הדיבור. אבל קודם צריך אני לברר נקודה מסוימת. לפי הנוסח שלפני יש כאן חידוש פרוצדוראלי שאני רוצה לברר אותו. כתוב כאן שחברי-הכנסת לם ובן-עמי מציינים „לא לקבל את החוק“. ברצוני להדגיש שיש כאן

(* „דברי הכנסת“, חוב' ל"א (מושב שני); נספחות חוב ל"ג.)

— חוק לתיקון פקודת בתי-המשפט העירוניים (בורג, קלינוב, י. בדר, ורהפטיג, לם, גלובמן) —

ולא כלום. אבל בלי הדרך הזאת, אין אפשרות לחברי הכנסת להביא הסתייגות נגד החוק כולו. חבר-הכנסת יכול להצביע נגד החוק כולו, אבל אין הוא יכול לחזש את הדיון הכללי בדרך של הבאת הסתייגות.

יוסף לם (מפא"י):

איני אוהב להשתתף בוויכוחים לסדר הנהלת הישיבה, אבל אני מוכרח להגיד שבענין זה קיימת פרובלמה חשובה. השאלה איננה אם יש הזכות לחבר-הכנסת לנמק בקריאה שניה הסתייגות שתכנה הוא — שלילת החוק כולו. השאלה היא, אם חברי ועדה, המתנגדים להצעה שנתקבלה ברוב קולות, אינם זכאים לנמק את עמדתם לפני ההצבעה. בוועדה נתקבלה הצעה הרוב בשבעה קולות נגד ששה קולות.

עקיבא גלובמן (מפא"י):

אין זה משנה שום דבר.

יוסף לם (מפא"י):

אך ייתכן שלחבר אחד בוועדה תהיה דעה השוללת לגמרי את הענין המובא לקריאה שניה או שלישית; ויש לו הזכות לנמק בבית, מדוע הוא מבקש שהבית ידחה את הצעת-החוק הנוגה.

אם כי לא כאן נקבע את ההלכה, הרי במקרה זה הענין סודר כך, שהשלושה שהסתייגו אינם דורשים כולם זכות דיבור, אלא מסתפקים בדברי אחד מהם. ואני מבקש מאת ועדת-הפירושים וועדת-התקנון להחליט, אם אף בלי הצעה מיוחדת יש זכות למיעוט בוועדה לנמק את עמדתו בקריאה השניה — או לא.

היו"ר י. בורג:

כיון שכולנו מסכימים שכאן לפנינו שאלה הטעונה ברור, וחבר-הכנסת לם ובן-עמי מותרים על הנמקת הסתייגותם — ודאי השאלה תבורר. רשות-הדיבור לחבר-הכנסת לם.

יוסף לם (מפא"י):

כנסת נכבדה. אני מניח — שהרוב בבית הזה אינו יכול להבין, מדוע לפתע פתאום אני נתפס לענין הזה ומתנגד בכל חוקף לקבלת החוק, ואם אי-אפשר לנמק את התנגדותי בצורה כזאת, הרי עלי לדרוש לפחות שהבית יקטין את הקנס שבתי-הדין העירוניים מוסמכים עד עכשיו להטילו. לפי עניות דעתי עשוי חוק זה להשפיע על דצנטראליזציה של בתי-המשפט ולגרום לכך, שכל מקום קטן ידרוש מינוי שופטים מקצועיים לעינים של חוקי-העור. נוסף לכך, שמענו מפי חבר-הכנסת רוקח בוויכוח שהיה בקריאה הראשונה, שהכוונה היא לא רק לחוקי-העור, כי אם גם לחוקי-הבניה, אשר בעבירות עליהם נקבע מכבר קנס של מאה לירות. אם הכנסת תקבל את החוק הזה, פירוש הדבר יהיה גם העברת משפטים רבים בעיני הבניה, שלפיהם ינתנים צווי הריסה, לסמכות של בתי-הדין העירוניים.

אני מניח שכולנו מעוניינים בשיפוט עירוני עלידי שופטים ציבוריים, בהיותם גם בעל-ניסיון וגם בלתי-תלויים בדעת המועצה המקומית. אולם אם נסכים של-בית-דין עירוני יתמנה שופט מקצועי מיוחד שישב בבנין העיריה, יצא שהתובע הכללי, שהוא סקיד עירוני — הוא

תקדימים. אני חושב שהנקודה היא חשובה, ולכן אקציב כמה דקות לכירור פרודוראלי. רשות-הדיבור לחבר-הכנסת קלינוב.

יעקב קלינוב (הציונים הכלליים):

כנסת נכבדה. עם כל הכבוד לדעה שהובעה פה על-ידי היושב-ראש, ברצוני לטעון לפניכם שייתכן מקרה — ואיני מדבר דווקא על מקרה שלפנינו — שחברי ועדה, שנשארו במיעוט כדינוני הוועדה על הצעת חוק, רשאים ומחוייבים לדרוש שיובא לדיעת מליאת הכנסת, שהם מתנגדים לחוק כולו. זה איננו פוגע בערכה של הקריאה הראשונה שהתקיימה במליאה ושלפיה נמסרה הצעת החוק לוועדה. שהרי ייתכן שבוועדה יחליטו להכניס שינויים כאלה להצעת החוק, ולעצב את החוק בצורה כזאת, של-מתנגדים לא תהיה כל אפשרות להסתייג לסעיף זה או אחר, אלא רק הדרך האחת: להתנגד לחוק כולו. בתור חברי-הוועדה רשאים הם להביע את התנגדותם זו לפני מליאת הכנסת, ולבקש שהיא תקבל החלטה בראש וראש-שונה בנוגע להתנגדותם המובעת על-ידיהם.

יוחנן בדר (תנועת החרות):

אני חושב שהבעיה היא בעיה טכנית. לפני שנה או שנתיים, קראתי את ספרו של קליטון, על הפרודורה של בית-הנבחרים הבריטי, וממנו למדתי לנסח הסתייגות המזווה בעצם תכנה גם התנגדות לחוק כולו, כגון במקרה שלפנינו, שהחוק דורש הגדלת סמכות, ואני דורש הקטנת סמכות, פירושו של דבר שאני מתנגד לחוק כולו. אך מבחינה טכנית מובעת התנגדותי בצורת הסתייגות. חברי לא היו קיצוניים כל-יך, והם מסתפקים בזה שהסמכות לא תגדל. אך הצעתם אין לה צורה של הצעת-תיקון. הוועדה נתנה להם זכות הסתייגות, אילו היה הספק מתברר בוועדה, היו גם הם יכולים לחפש להם דרך להבעת התנגדותם בצורה של הסתייגות. אני חושב שצריך לתת להם אפשרות להביע את דעתם. אם היושב-ראש יחליט אחרת, אעביר את זכותי לחבר-הכנסת לם, המוכן לייצג ולהביע את דעת שנינו בענין זה.

זרח ורהפטיג (החזית הדתית המאוחדת):

אני רוצה להעיר רק לצד הפרודוראלי ולא לגופו של ענין: סבורני שצדק היושב-ראש בהערתו, וצדק יושב-ראש הוועדה שלא הכניס מלכתחילה את הסתייגותם של ד"ר ומר בן-עמי בענין הנידון. מה ההבדל בין קריאה ראשונה לקריאה שניה? ההבדל הוא שבין קריאה ראשונה נדים על החוק בכללותו, והמתנגדים לחוק ככללותו מביעים כבר אז את דעתם. על-ידי החלטה להעביר את החוק לוועדה, אין שוללים מן הוועדה, או מן הכנסת, את האפשרות לדחות את החוק בכללותו גם בקריאה שניה; אבל שוללים מהם את האפשרות לדחות את הקריאה הראשונה, את הדיון הכללי, בצורת הסתייגות. בקריאה שניה אפשר לדבר לגופו של ענין בעינים מסויימים שבחוק, ורק ביחס אליהם ייתכן הסתייגות. ישנם חברי-כנסת ורפים מאד המשתדלים להכניס הסתייגות בצורה אחרת, כמו שעשה הפעם חבר-הכנסת בדר לגבי חוק זה, ולפני כמה שבועות לגבי חוק אחר, כדי לשמור לו זכות הסתייגות בדרך עקיפין. השאלה היא, באיזו צורה אפשר להביא הסתייגות, כדי להתנגד בכנסת לחוק בכללותו. נגד דרך כזאת אין הכנסת יכולה לעשות

ישיבה ק"ע, י"א אב תש"י (25 יולי 1950)

— חוק לתיקון פקודת בתי־המשפט העירוניים (לם, גלובמן, בר־רבי־האי, בן־עמי, בורג) ;
— חוק לתיקון פקודת רופאי השיניים (בורג, שפירא) —

שרויות הניתנות בידיהם הן מוגבלות מאד. אני יכול להבין את חברה־הכנסת בן־עמי, שאינו מתלהב בכלל מהאופי הציבורי של בתי־הדין העירוניים, וחושב שהסקאלה היא גבוהה מדי. אולם, אני יכול להבין את חברי ד"ר לם, שהוא כולו לוהט לאופי הציבורי של בתי־המשפט, ובמקום לתת להם סמכות גדולה יותר, במקום לתת להם אפשרות להטיל ענשים שיש בהם ממש, הוא מציע להקטין את סמכותיותיהם. מי מאנשי הציבור יוצה לשבת בבית־משפט ע"י רוני, כשהמאכסימום של העונש שיוכל להטיל הוא עשרים לירות לפי החוק הקיים, ועשר לירות לפי הצעת ד"ר לם.

משה בן־עמי (הספריים) :

קודם זה היה חמש לירות בלבד.

דוד בר־רבי־האי (בשם הרוב בוועדת החוקה, חוק ומשפט) :

חברי למקצוע בן־עמי חולם עדיין על התקופה שבה היה המאכסימום חמש לירות, וזה נראה בעיניו כגן־העדר המשפטי. רבותי, יש כאן ערוב פרשיות. בין חברי לם לבין שר־המשפטים קיים בעצם ויכוח אחר לגמרי. הויכוח הוא — אם בעיריית תל־אביב יש בסמכות בית־המשפט שופט מקצועי או לא, וזוהי בעיה אחרת לגמרי. ולחברי לם, בתור חבר־הכנסת, ישנן כמה וכמה אפשרויות להתקוף את שר־המשפטים בגלל המינוי הזה. אולם, מתוך המינוי הזה, להגיע להגבלת האפשרויות של בית־המשפט העירוני, ולהעמיד אותו בפני מצב כזה, שהאדם שאינו מתמצא בענין, יוכל לחשוב שזוהי הבעת אי־אמון לממשלה — אני חושב שזוהי שימוש באמצעים שאינם מתאימים למידת הבעיה שאנו עוסקים בה.

היו"ר י. בורג :

נצביע על הסתייגותו של חבר־הכנסת י. בדר, המציע לכתוב במקום "מאה ל"י" — "עשר ל"י".

ה צ ב ע ה

התיקון של חבר־הכנסת י. בדר לא נתקבל.

היו"ר י. בורג :

עכשיו נצביע על הצעת החוק, לפי נוסח הוועדה.

ה צ ב ע ה

החוק לתיקון פקודת בתי־המשפט העירוניים, תש"י—1950, בנוסח הוועדה, נתקבל.

ח. חוק לתיקון פקודת רופאי השיניים, תש"י—1950 (*)

(קריאה ראשונה)

שר־הבריאות מ. שפירא :

אוניו היושב־ראש, כנסת נכבדה.

פקודת רופאי השיניים משנת 1945, שבאה במקום פקודת רופאי השיניים, 1926, קיימה את השיטה שקבעה הפקודה שקדמה לה. לפי אותה שיטה לא יעסוק כ־רופא

רק מקבל מהוועץ המשפטי פוי־כוח מיוחד להופיע בפני בתי־דין אלה — ייגרע כוחו לעומת מידת איתלותו של השופט המקצועי. אינני יודע איך היו נוהגים בעבר ואיך יהיו נוהגים בעתיד לגבי מינויי שופטים מקצועיים על־יד העיריות ; ברם מתקבל על הדעת, שהוועדה הממליצה על מינויי השופטים או שר־המשפטים הממנה את השופטים המקצועיים העירוניים, יתחשבו בהמלצת המועצה במקום. אך אני שואל את הבית, אם רצוי שבת־הדין בישראל יהיו מורכבים משופטים מקצועיים שיישבו בבנין העירייה וירגישו את עצמם תלויים בעירייה ?

עקיבא גלובמן (מפא"י) :

במה יהיה שופט בישראל תלוי, אם מושבו בבנין העירייה ?

יוסף לם (מפא"י) :

שופט כזה דן באווירה מסוימת : לפניו מופיע פקיד העירייה כתובע, והוא נתמנה או יתמנה לפי המלצת אותה העירייה. אני שואל : לשם מה כל זה ? רצינו שבת־הדין העירוניים יהיו בתי־דין ציבוריים, ושאנשי הציבור ישפטו. אם אתם רוצים שופטים מקצועיים, הרי ישנם כאלה בבתי משפט השלום. לשם מה צריך לעשות דצנן טראליואציה ? ואם אנחנו כבר עושים דצנן טראליואציה, נעשה דצנן טראליואציה טובה, דהיינו לפי המקום, ולא לפי הענין.

למשל, נחוצים שופטי־שלום כלליים ברחובות, ברא־שון־לציון ועוד במקומות אחרים. ברור שמן הראוי שישבו במקום והיו קשורים בו, ושלא יצטרכו לנסוע לשם שופטים מתל־אביב. אולם, לפי דעתי צריכה סמכותם להיות כללית, ולא מוגבלת לחוקי־עזר או חוקי־בניה.

לכן אצביע נגד החוק ואבקש את הבית להצביע נגדו. אם הבית אינו רוצה להצביע נגד החוק, אבקש ממנו לקבל את הסתייגותו של חבר־הכנסת בדר, לצמצם את הסמכויות של בתי־המשפט העירוניים.

דוד בר־רבי־האי (בשם הרוב בוועדת החוקה, חוק ומשפט) :

כנסת נכבדה, חברי וידידי ד"ר לם, מתוך רצונו לעודד את האלמנט הציבורי בבתי־המשפט העירוניים, מגיע לכך שהוא מצמצם את סמכותם. זהו באמת העי"ד דוד המתאים ביותר. השבוע, לאחר הדין שהיה לנו פה, נפגשתי עם כמה וכמה מאנשי הציבור המשתתפים בבתי־המשפט העירוניים בחיפה. כולם התאונו על כך שהאפ

היו"ר י. בורג :

רשות־הדיבור לשר הבריאות, שיביא לפני הבית את החוק לתיקון פקודת רופאי השיניים, תש"י—1950 ; הווי"כ כוח על חוק זה יתקיים בישיבה השניה. אחר שר־הבריאות ידבר שר־המשפטים.

(* רשומות (הצעות חוק).

ניכר של מרפאי שיניים, שיסתלקו ממקצועם ומפרנסתם, וזה היה פוגע בהם קשה מאד. משום כך לא יכולנו להתעלם מתביעתם של מרפאי השיניים, לתת להם להמשיך במקצועם גם לאחר שזכו לעלות לארץ, אך כפי שכבר הסברתי, אנו מגבילים את זה לשנה אחת, ותוך 12 חודש אנחנו מאפשרים לכל העולים החדשים לרכוש לעצמם את הזכות לשמש במקצועם. אך לא יכולנו להתעלם בטענה אחת צודקת של רופאי השיניים, שהשם „מרפא שיניים“ עלול להטעות. אפילו חברי-הכנסת מכובד כמו חברי-הכנסת רוקח שאל כאן, מהו ההבדל בין רופאי שיניים ובין מרפאי שיניים, על אחת כמה וכמה שסתם יהודי עלול לטעות ובמקום לבחור ברופא שיניים עלול לבחור במרפא שיניים. משום כך מצאנו לנכון לתת שם חדש למרפאי השיניים ובמקום מרפא שיניים ההצעה שלנו היא: שינן. יש לזה שרשים עמוקים בספרות העתיקה עוד מימי רב יהודה שינן, שלא היה מרפא שיניים אך היו לו שיניים ארוכות.

הי"ר י. בורג:

זהו פירוש אחד. ישנם שני פירושים לדבר.

שר-הבריאות מ. שפירא:

בספרות העתיקה „שינא“ פירושו שיניים ארוכות ומשום כך סברנו שהשם שינן יהיה מתאים במקום מרפא שיניים, אך אם חברי-הכנסת ימצאו שם מתאים יותר, לא נתנגד.

כדי לקיים משהו מהתביעה של מרפאי השיניים אנו מוכנים להשאיר את התרגום האנגלי כמו שהיה עד עכשיו „דנטל פרקטישניר“, בזה מוכנים אנו שלא להכניס שינוי, אך צדקו לפי דעתנו רופאי השיניים, שדרשו הבדלה בין רופאי שיניים ובין מרפאי שיניים גם ביחס לשם.

רצוני למסור כאן כמה מספרים כלליים. יש בארץ למעלה מ-1000 רופאי שיניים, בתוכם למעלה מ-100 מרפאי שיניים. בעליה החדשה הגיעו למעלה מ-200 מרפאי שיניים וחוק זה צריך לאפשר להם לעסוק במקצועם.

אי'רוב כהן (המפלגה הפרוגרסיבית):

האם נגמרה העליה?

שר-הבריאות מ. שפירא:

העליה בהחלט לא נגמרה עדיין, אך אנו סבורים, שאי-אפשר להמשיך בלי גבול במצב הזה ומוכרחים להכניס סדר. אם ניתן זכות של 12 חודש לעולים חדשים, יצאנו ידי חובתנו כלפי עולים חדשים וכלפי אלה שעלו עד עכשיו. אני יודע, שיש ויכוח חריף מאד בציבור מסביב לבעיה זו ואני מבקש להעביר את החוק הזה לוועדה.

הי"ר י. בורג:

אחרי שהחוק הובא בפנינו, נקיים את הוויכוח בקריאה הראשונה בישיבה אחרת.

שיניים“ אלא בעל דיפלומה מוכרת על-ידי מנהל השירותים הרפואיים. כדוגמת הפקודה שקדמה לה, שמרה גם הפקודה משנת 1945 על מעמדם של אלה, שעסקו בריפוי שיניים תקופה ממושכת לא לפי ההכשרה הדרושה „רופא שיניים“. מנהל השירותים הרפואיים היה רשאי להעניק תעודת היתר לעסוק בריפוי שיניים לא כרופא שיניים לנתיבי ארץ-ישראל, או לבעלי רשיון לישיבת קבע בארץ, שעסקו למעשה בריפוי שיניים שמשעשרה שנה והתפרנסו ממקצוע זה כפרנסה יחידה או עיקרית. הזמן להגשת הבקשה לכך הוגבל ל-12 חודש מיום פרסום הפקודה, והיינו עד ל-8 במארס 1946.

זו היתה הוראת מעבר שכונתה להכשיר בפעם האחרונה ותוך תקופה מוגבלת בלבד, את העובדים במקצוע זה, שלא מילאו את דרישות החוק „רופא שיניים“, אך להקפיא את מספרם ולא להוסיף עליהם אחרי 8 במארס 1946.

התנאי לקבלת ההיתר האמור, שהמועמד צריך להיות נתיב ארץ-ישראל או בעל רשות לישיבת קבע, שלל מבצעי המקצוע, שישבו בארץ שלא לפי רשיון עליה של ממשלת המאנדאט, את הזכות ליהנות מהקלות החוק. התיקון המוצע כאן בא להסיר הפליה זו, וכן לאפשר לאנשים, שעלו ארצה אחרי 8 במארס 1946, ליהנות אף הם מאותן הזכויות; גם הצעת התיקון קובעת תאריך מסוים — והוא שנים-עשר חודש לאחר שהתיקון נכנס לתקפו להקפאת מספר העוסקים בריפוי שיניים לא בתור רופאי שיניים, כדי להגשים את המגמה הרפורמית שהתחילה בשנת 1926, היינו, זכות לעסוק במקצוע ריפוי שיניים רק לבעלי הכשרה אקדמאית שסיימו חוק לימודיהם.

עיקר השינויים בהצעת-חוק זו לעומת החוק הקודם הם כלהלן: (א) הגיל המינימאלי למי שמועמד להיות שינן הוא 38 שנה; (ב) תקופת העבודה המקצועית לפני הגשת הבקשה הועלתה מ-15 שנה ל-18 שנה; (ג) המועמד צריך להיות תושב קבוע בישראל; (ד) תעודת ההיתר לא תינתן אלא לאחר שהמועמד עמד בבחינה מקצועית. יינתנו הקלות ידועות לחיילים משוחררים.

כנסת נכבדה. לפני שהגשנו את החוק, קדמו לכך ידיונים ממושכים ומייגעים עם רופאי השיניים ומרפאי השיניים.

ישראל רוקח (הציונים הכלליים):

מהו ההבדל?

שר-הבריאות מ. שפירא:

כנראה שחברי-הכנסת רוקח לא שמע את כל דברי ההסבר; אילו שמע היה יודע, שיש הבדל בין רופאי שיניים שיש להם השכלה אוניברסיטאית, ובין מרפאי שיניים. רופאי השיניים דרשו להפסיק מתן רשיונות למרפאי שיניים חדשים. אני מקווה, שכולכם קראתם את הנימוקים במכתבי ההסברה, שגם רופאי השיניים וגם מרפאי השיניים שלחו לחברי-הכנסת, ואינני רוצה לעמוד על כך עכשיו. משרד-הבריאות לא היה יכול לקבל את דרישת רופאי השיניים מסיבה פשוטה: זוהי ארץ של עליה ואילו קיבלנו את דעתם, היינו גוזרים על מספר

ישיבה ק"ע. י"א אב תש"י (25 יולי 1950)

— חוק להארכת תוקף של תקנות־שעת־חירום (חוקת השיפוט תש"ח) (מס' 2)
— (בורג, רוזן, גרבובסקי)

ט. חוק להארכת תוקף של תקנות־שעת־חירום

(חוקת השיפוט תש"ח) (מס' 2), תש"י—1950

(קריאה ראשונה)

קונים שקיבלנו יהיה כנראה הכרח להכין שורה שלימה של תיקונים, שמספרם יגיע כרי שלושים — ארבעים. הוועדה המטפלת בענין זה, שהיא מורכבת מהוועדה לעניני חוץ ובטחון ומועדת החוקה, חוק ומשפט, מבקשת מאת הבית לראות את התיקונים האלה כקריאה ראשונה. אני מביא את ההצעה הזאת, שנתקבלה פה אחד, מתוך הנחה שבשבוע הבא יהיה בידה להביא את החוק לקריאה שניה ולהצבעה, וכן מתוך הנחה שלא תהיה תועלת רבה בוויכוח במליאה, לאחר שהענין כבר נמצא בטיפול בוועדה. הצעתנו היא הצעה פרוצדוראית לית גרידא, לראות את הדיון בוועדה כקריאה ראשונה, כרי שהוועדה תוכל להביא את הצעותיה לבית לקריאה שניה ולהצבעה.

היו"ר י. בורג :

מאחר שההצעה באה פה אחד מכל חברי הוועדה, יש להניח שהיא מתקבלת, ונעביר לוועדה את הצעות התיקונים להחלטה. אני מעמיד את ההצעה הזאת — לראות את הדיונים בוועדה כקריאה ראשונה — להצבעה, למען הפרומאליות.

ה צ ב ע ה

הצעת ועדת־המשנה לחוקת השיפוט הצבאי — לראות את דיוניה בחוק לתיקון חוקת השיפוט תש"ח (מס' 2), תש"י — 1950, כקריאה ראשונה — נתקבלה פה אחד.

שר־המשפטים פ. רוזן :

למעשה צריכה הוועדה לדון בשני חוקים.

היו"ר י. בורג :

אני מעמיד עכשיו להצבעה את ההצעה להעביר את החוק להארכת תוקף של תקנות־שעת־חירום (חוקת השיפוט תש"ח) (מס' 2), תש"י — 1950, לוועדה.

ה צ ב ע ה

ההצעה להעביר את החוק להארכת תוקף של תקנות־שעת־חירום (חוקת השיפוט תש"ח) (מס' 2), תש"י — 1950, לוועדה, נתקבלה.

היו"ר י. בורג :

הישיבה תתחדש בשעה 8, בוויכוח על החוק לתיקון פקודת רופאי השיניים, תש"י — 1950.

הישיבה נפסקה בשעה 18.20.

היו"ר י. בורג :

אנו עוברים לסעיף י"ג של סדר־היום: חוק להארכת תוקף של תקנות־שעת־חירום (חוקת השיפוט תש"ח) (מס' 2), תש"י—1950.

שר־המשפטים פ. רוזן :

אדוני היושב־ראש, כנסת נכבדה. אני מציע לכנסת את החוק להארכת תוקף של תקנות־שעת־חירום (חוקת השיפוט) (מס' 2), תש"י—1950. נוסח החוק הוא: "תקפן של תקנות־שעת־חירום, (חוקת השיפוט תש"ח), תש"י—1948, מוארך בזה עד יום..." — היום לא נקבע בהצעת החוק, מכיון שהממשלה רוצה להניח בידי הכנסת לקבוע את התאריך. "תקפו של חוק זה הוא מיום י"ט באלול תש"י — 1 בספטמבר 1950."

התקנות לשעת־חירום, הידועות בשם חוקת השיפוט תש"ח, תקפן עומד לפקוע ב־1 לספטמבר 1950. ידוע לכנסת, שוועדה מטפלת בהצעת חוק השיפוט הצבאי, שהוגש לכנסת על־ידי הממשלה. הוועדה הזאת דנה בחוק הזה במשך ישיבות רבות, אך עדיין לא סיימה את עבודתה. הממשלה חושבת איפוא לנכון, להאריך את תקפן של תקנות־שעת־חירום, הידועות בשם חוקת השיפוט תש"ח, עד שהוועדה תסיים את עבודתה בחוק היסודי החדש — חוק השיפוט הצבאי. לפי מה שידוע לי על מצב העבודה בוועדה זו, אני מגיח, שהוועדה תצטרך עוד לדון בחוק זה כשמונה חדשים.

הצעת־חוק זו קשורה במידה מסויימת בהצעת חוק אחר שבפני הכנסת, חוק לתיקון חוקת השיפוט תש"ח (מס' 2). אני מבין, שחברי־הכנסת גרבובסקי רוצה להוסיף דיעה הודעה בענין זה בשם הוועדה שדנה בחוקת השיפוט הצבאי, ואני מבקש מאת היושב־ראש לתת לו רשות־הדיבור.

מאיר גרבובסקי (מפא"י) :

כנסת נכבדה. שר־המשפטים כבר אמר לכם, שההחלטה לטה להאריך את חוקת השיפוט תש"ח, נדונה בוועדה, אך היא טרם הספיקה לסיים את עבודתה. עד כמה שאני בקיא בעבודת הוועדה הזאת ובענין עצמו — יעברו לפחות ששה חדשים עד שיביאו לבית את חוקת השיפוט הצבאי, שהיתה בקריאה ראשונה בכנסת.

מה שאני מביא עכשיו, זהו חוק לתיקון חוקת השיפוט תש"ח (מס' 2), תש"י — 1950, לאחר התיקון.

הישיבה נתחדשה בשעה 20.15.

י. חוק לתיקון פקודת רופאי השיניים, תש"י—1950

(המשך הדיון)

היו"ר י. בורג :

אני מתכבד לחדש את הישיבה. ישיבה זו תהיה מוקדשת בעיקרה לויכוח על חוק רופאי השיניים.

אליהו משה גנחובסקי (החזית הדתית המאוחדת) :

כבוד היושבי ראש, כנסת נכבדה, אני חושב שהצעת החוק זו, ששרהבריאות הביא לפנינו כבר גרמה לנו כאב שיניים, כפי שמעידה הספרות הגדולה הזאת מטעם שני הצדדים, הן מצד מרפאי השיניים, והן מצד רופאי השיניים, והרי כולנו חשבנו, שאחרי ששרהאספקה והקיבוץ צמצם את ייצור השוקולדה והסוכריות, ניפטר במידה מסוימת מכאב שיניים, והנה דוקא עכשיו התחילה פושת רופאי השיניים בישראל.

ברצוני להעיר שתי הערות. ראשית כל הערה כל-לית. הצעת החוק אומרת, שאלה שהם מרפאי שיניים ייקראו מעתה בישראל בשם חדש, בשם שינן. על עצם המלה שינן, דובר כבר בגמרא, בוויכוח בין שמואל לרבי יהודה, רש"י מפרש: שינן — חריף, ורב האי גאון אומר, שינן הוא בעל שינים גדולות, וגם ילדים יודעים על כך, שמי שיש לו שיניים גדולות קוראים לו שינן. ומה ראה משלדהפנים להביא הצעה לשינוי השם לאנשי שים העוסקים זה כמה וכמה שנים במקצוע זה של מרפאי שיניים. יהוד עם זאת הודיע שרהבריאות, שבשם האנגלי לא יבוא שינוי, השינוי בא רק בשם העברי. אני חושב שצמצם הענין של שינוי השם, ובכלל ענין קביעת שמות במדינה, אינו מתפקידו של כל משרד ומשרד. שרהחינוך והתכונות צריך לטפל בזה, וצריך שיהיה בממשלה משרד מיוחד או אדם מיוחד, שינסח ויקבע שמות ומושגים לא רק בענין זה, אלא גם בענין ימים אחרים. הנה למשל נזון בקרוב על חוק הארנונה, ואינני רוצה לדבר עכשיו על עצם התנגדותי לחוק הארנונה, אבל השם ארנונה, כפי שהוא מוגדר בספרות ההלכה, ואחר כך בספרות הפוסקים, יש לו מושג אחר, ואינני יודע למי יש הרשות לשנות את השם כמונת משפטי ידוע. צריך בענין זה להיות הסדר בממשלה וצריך שיהיה אדם אחד שירכז, ינסח ויקבע שמות לכל הדברים האלה, ומשום כך אני בוודאי מתנגד לשם הזה — שינן, ואני מציע להשאיר את השם הקודם, יפה אמר חבר הכנסת אהרונביץ, ששינן הוא משום "שינתם לבניך" אבל לא שרהבריאות הוא שצריך לטפל בכך.

הערה שניה : נאמר בחוק, שאדם יש לו זכות לרפא שיניים בישראל רק אם הוא יגיש את הבקשה תוך שנים עשר חודש מיום שייכנס חוק זה לתקפו. אנו מדינת עליה, ומה יהיה דינם של אותם האנשים העוסקים במקצוע זה שיגיעו לארץ אחרי שנים עשר חודש מיום היכנס חוק זה לתקפו. הרי סוף כליסוף מתכוונת הממשלה לקיבוץ גלויות, ואין היא יכולה להחליט על דין י"ב חודש. דין י"ב חודש לפי הגמרא, הוא רק במקרה של מסיים. כלומר, מי שגר במקום י"ב חודשים

חייב במסים. אבל מה ענין זה שייך לחוק זה ? ויוצא, שמי שיבוא אחרי תקופה זו לא יקבל רשיון. אני מתנגד לדבר זה, ומציע למחוק אותו.

הערה שלישית : יש כאן ענין של הקלות מיוחדות לחיילים משוחררים. אני מבין את השיקול הזה, אני מבין שיש צורך לתת הקלות לחיילים משוחררים בכל מיני עבודות ומקצועות, אבל אינני מבין את ההקלה הזאת. אם קובעים זמן, והזמן הוא אינו מספיק לכל מרפאי השיניים, הוא גם לא צריך להיות מספיק לחיילים משוחררים. אי אפשר להקל על חיילים משוחררים ועל-ידי כך להוריד את הרמה של רפואת השיניים בישראל. משום זה אינני חושב שהסעיף הזה הוא במקומו.

כן אינני חושב שסעיף אחר הוא במקומו, כוונתי לאותו סעיף האומר, שרק מי ששילם אגרה של לירה אחת רשאי לעסוק במקצוע זה. אני אינני מבין כאן את ערך הלירה, ואני חושש, שאם אדם מרפא שיניים יצטרך לסדר קבלה על לירה אחת, זה יגרום הרבה טורח לא רק בשביל אותו אדם, אלא גם בשביל כמה וכמה פקידים שיעסקו בזה. משום כך אני מציע למחוק את הסעיף הזה.

אלה הן הערותי לחוק זה.

נחום ניר-רפאלקס (מפ"ם) :

כנסת נכבדה. אני מוכרח להודות שאני מתמלא על שרהבריאות שהביא את החוק הזה. כל חוק נוגע בדרך כלל לכל אזרחי המדינה, אבל בכל חוק יש משהו הנוגע קודם כל לקבוצה מסוימת או לקבוצות מסוימות של אנשים. חוק זה נוגע קודם כל לרופאי השיניים, ואחר כך למרפאי השיניים. על רופאי השיניים מגינה הסתדרות רופאי השיניים, ועל מרפאי השיניים מגינה הסתדרות מרפאי השיניים. החוק הוא לטובת רופאי השיניים ומרפאי השיניים. אבל, ישנם עוד עולים חדשים, שגם להם נוגע החוק, אך אין מי שיגן עליהם, והכנסת היא שצריכה להגן עליהם. חבר הכנסת גנחובסקי כבר דיבר על שאלה זו. אם עולה חדש, מרפא שיניים, יבוא בספטמבר 1951, ואם חוק זה יתקבל כעת, הרי שאותו עולה לא יוכל להיות מרפא שיניים. היכן ההגיון בזה ?

הגיון כזה היה יכול להיות אצל ממשלת המנדט, כי ידוע שיחסה לעליה היהודית לא היה חיובי כל-כך. אבל מה ראתה הממשלה שלנו להכניס את התיקון הזה בדבר שנים עשר חודש ?

ומהו התיקון בדבר גילם של מרפאי השיניים ? בכל מקצוע יכול אדם להיות בכל גיל שהוא. עורך הדין שלטיפולו ניתנים ענינים חשובים, לפעמים כדי עשרות אלפי לירות, ולפעמים עליו להופיע בבית-משפט כדי להגן על אדם מפני משפט מוות, ייתכן שיהיה בן עשרים וחמש שנה, ולפי החוק שלנו אפילו רק בן עשרים ושלוש; החוק הזה נקרא חוק "מוגנס", הוא שמו של עורך דין ערבי שמת, ובנו שהיה בן עשרים ושלוש היה צריך לבוא במקומו ולנהל את משרד הפרקליטות ;

הבחירות, פסל אותן מראש והטיל פסול באותם אנשי המקצוע שצריכים להיות הבחונים. אם נקבל הנחה זאת בכל מקצוע, כלומר שבעלי-מקצוע מסויימים, שצריכים לבחון, פסולים מראש, באשר האינטרסים שלהם ישחדום לעיות את הדין — לאן נגיע? לדעתי אין כל צורך ואין כל הצדקה להטיל בציבור רופאי השיניים בארץ פסול סטיוני כזה.

מלבד זה יכול אני לחתום על כל מלה שנאמרה מפי שלושת הנואמים שקדמו לי, שייצגו שלוש סיעות, ואני מקווה שהם, והנואמים שיבואו אחרינו, יניעו את הממשלה לשנות את עמדתה.

זהו אחד החוקים שאני מתקשה להבין. אני מתקן שה להבין מה מניע את הממשלה להגיש את החוק הזה. יש הרבה ענינים הטעונים הסדרה, רגולאציה, חקיקת חוקים. עדיין לא הסדרנו במדינתנו דברים רבים, חשובים יותר; ישנם דברים רבים, יסודיים, בארץ הזאת, שלא הגענו לסידורם ממש מחוסר זמן, מחוסר זמן בממשלה, בשירות המשפטי. מה ראתה הממשלה לבוא דוקא בהצעת-החוק הזאת? אני רוצה לומר, שהחוק הזה הוא קודם-כָּל — לא חוק של קליטת עליה, והייתי רוצה שכל חוק במדינת-ישראל יהיה מושפע ומודרך על-ידי נקודת-מוצא יסודית אחת: קליטת העליה.

זהו חוק האומר ברור, שמעכשיו והלאה, אין בעוד שנים-עשר חודש והלאה, במקרה שיימצא בין העולים החדשים בעל-מקצוע העוסק זה עשר שנים במקצוע ריפוי-שיניים, ויש לו נסיון והכשרה מעשית — אף אם לא הכשרה אוניברסיטאית — הרי אנוס יהיה אותו עולה, בגיל מסויים, לחפש לו פרנסה אחרת. מדוע?

האם כבר הגענו בארץ לנקודת רווייה במקצוע רופאי השיניים? אם נשפוט לפי המחירים הנהוגים במקצוע זה, הרי צריך להניח שיש מחסור גדול בארץ הן ברופאי שיניים והן במכשירים לריפוי שיניים. אולי ישנה רווייה במקצוע זה בתל-אביב, אבל מה המצב בכפרים, במושבות, במושבים, בעשרות קיבוצים, שבהם אדם הנוקל לטיפול בשיניים, מוכרח לנסות עשרות ק"ל לוממרים על ליער הקרובה ולעמוד שם בתור אצל רופא השיניים? וכי זהו הדבר שהניע את הממשלה לחשוב, שמעתה והלאה לא יוכלו כולם לעסוק במקצוע זה?

וישנה שאלה שלישיית: האם כבר פתחנו את בית-הספר הגבוה לרופאי שיניים? או: האם הפקולטה למי-דיצינה שלנו כבר הוציאה מחזור גדול של צעירים מוסמכים, בעלי השכלה אקדמית, העוסקים בריפוי שיניים — עד שצריך להבטיח להם את הפרנסה? האם יש לנו כלי-כך הרבה רופאי שיניים, עד שאנו צריכים לסגור את הדלת בפני עולים מחוץ-לארץ, שהם בעלי-נסיון בשטח זה? מדוע לא יקבע החוק, למשל, שרופאי שיניים יכולים לעסוק במקצוע, אם יש להם נסיון של — נניח — עשר שנים, ואם הם עומדים בבחינה? האם לא יהיה הדבר הזה נכון יותר? הן זהו הדבר הקובע לדעתי, חוק כזה, בתנאים שלנו, וכל עוד זורמת העליה וישנם בארץ ישובים גדולים למדי שאין בהם רופאי שיניים, וכל עוד אין לנו בית-ספר גבוה למקצוע זה — חוק כזה יספיק בהחלט לשם הסדר העניין במקצוע המדובר.

אני רוצה לומר כאן, שאם אני מדבר על עולים, הריני עושה זאת על-כיל-פנים מתוך ידיעת המצב ברומי. בשנת 1940 הורגש שם מחסור גדול ברופאי שיניים.

ולכן שיתנה הממשלה המאנדאטורית את החוק וקבעה את הגיל המינימאלי לעשרים-ושלוש שנה. ובכן, אדם בן עשרים-ושלוש יכול להיות אצלנו עורך-דין, אבל מרפא שיניים מוכרח להיות בן שלושים-ושמונה.

בחקי המאנדאטורי משנת 1926 היה כתיב, שמרפאי שיניים מוכרח לעבוד בפרקטיקה מספר מסויים של שנים — חמש עד שבע שנים. בא החוק בשנת 1945 וקבע שאדם צריך לעבוד בפרקטיקה — או חמש-עשרה שנים בחוץ-לארץ, או חמש שנים בארץ, מתוך שבע השנים האחרונות. באה הממשלה שלנו וקבעה שמונה-עשרה שנה, אם אדם אינו יודע את העבודה אחרי חמש-עשרה שנה, האם הוא ידע אותה אחרי שמונה-עשרה שנה? אנו עושים כאן טובה רק לרופאי השיניים; זוהי התחרות „צ'כיסטית". למה לנו לסייע בזה לשאיפות „צ'כיסטיות"?

עושים טובה לחייל משוחרר. מקובל אצלנו לתת פריבילגיות מיוחדות לחיילים משוחררים. ובכן, במקום שמונה-עשרה שנה, קובעים לחייל משוחרר חמש-עשרה שנה. דבר זה מזכיר לי את הסיפור על היהודי עם העו, שקודם הוא מכניס את העו ואחרי-כך מוציאה. קודם-כל בא החוק ומגדיל את תקופת הפרקטיקה מחמש-עשרה לשמונה-עשרה שנה, ואחרי-כך הוא בא ומוריד את מספר השנים לגבי חיילים — לחמש-עשרה. דבר זה הוא מגוחך.

לפי החוק של הממשלה המאנדאטורית לא היה צורך בבחינות. פה מכניסים את ענין הבחינות. אפשר להסכים בבחינות, אולם יש להבדיל בין מקרים שונים. אם יש לאדם תעודות מספיקות, אפשר לפטור אותו מבחינות. ואגב, מי יהיה הבוחן במקרה זה? — רופאי שיניים. אתם מבינים בעצמכם, מה יכולות להיות תוצאות הבחינות האלה.

ובכן, סעיף הגיל הוא מגוחך; הסעיף בדבר פראקטיקה של שמונה-עשרה שנה הוא יותר מגוחך. אחר-כך ישנו סעיף הקובע, שצריך להגיש את הבקשה תוך שנה חדשים. מה יהיה אם אדם גיש בקשה אחרי שמונה חודשים? היית מבין אילו במקרה זה? — רופאי שיניים. להגיש את הבקשה תוך תקופה מסויימת אחרי בואו ארצה, או אחרי — יציאתו מן המחנה.

כל החוק הזה, מתחילתו עד סופו, מזכיר לי את היהודי שנסע מביאליסטוק לגרודנו. בבואו לגרודנו, מכר את סחורתו, והחליט לשלוח מברק לאשתו שמכר את הסחורה ויבוא למחר. ובכן, חשב לבו: אם אכרחי, פירושו של דבר שמכרת את הסחורה; אם מכרתי את הסחורה, הרי בוודאי אבוא; אני שולח מברק לביאליסטוק; האם יש לי משהו אחר בביאליסטוק מלבד אשתי? לשם מה אני צריך כתובת? אני חותם „משה", האם יש לאשתי משהו אחר בגרודנו מלבדי? כך הגיע היהודי לירידי מסקנה, שאין לו מה לכתוב ועל-כן לקח טופס חלק ושלח אותו. החוק שלפנינו דומה לאותו מברק. ולכן אומר אני, שלא צריך לקבל את החוק הזה, ויש רק להסכים לביטול ההגבלה של ממשלת המאנדאט בנוגע לשנים-עשר חודש.

אי-דוב כהן (המפלגה הפרוגרסיבית):

אני מצטער שחברי-הכנסת ניר קלקל את ההרמוניה, שהייתה נראית לי כעומדת להיווצר בבית הזה נגד החוק שמציעה הממשלה. זה נוגע לנקודה אחת. הוא דיבר נגד

מה הקימה אותה. הממשלה, בהביאה את החוק הזה, לא ההייעצה עם מועצת הבריאות. מרוע זה? הרי יושבים במועצת הבריאות מטובי המומחים בבעיות רפואיות, והייתה זו חובתה הראשונה של הממשלה לשאול בעצת מומחים ולא לסמוך על עצמה. אותו הדבר גם לגבי חוק השוב מאד, שנוכח לקבלו בקרוב: ביטוח רפואי. השאלה הזאת נידונה כעת בממשלה, ואף בענין זה לא הממשלה ולא הוועדה הבין-משרדית לא ההייעצו עם מועצת הבריאות או עם הרופאים. אך על כך נדבר כאשר יובא לפנינו החוק האמור.

שר-הבריאות דיבר כאן על פרנסה לאלה היועצים לטפל בשיניים. השאלה היא מה עדיף ממה? בריאות או פרנסה? האם בשאלה זו, בשאלה הנוגעת לבריאות העם, כגון טיפול בשיניים, האם קובעת כאן העובדה שיש מאה או חמישים אנשים שעסקו פעם במקצוע זה והם זקוקים לפרנסה, או שקובעת הרמה הרפואית? הרמה הרפואית במדינה היא גבוהה מאד, ועמלו על-כך רופאים מומחים במשך עשרות שנים. איני חושב שמי דינת-ישראל, המצטיינת בגדלות רוח רבה, צריכה להוריד את הרמה בשטח זה, מפני שיש כמה עשרות אנשים הזקוקים לפרנסה. המדע מתקדם. כיום טיפול בשיניים הוא אחד המקצועות הרפואיים החשובים, בדיוק כמו ריפוי כל אבר אחר של האדם.

מעצם ההגבלות שמשרד הבריאות העמיד בפני דורשי הרשיון, מוכח שמשרד הבריאות לא היה בטוח בצעדו זה, שהרי שום איש מקצוע מוסמך אינו זקוק לנסיין של מספר שנים. ההגבלות מוכיחות שמשאו לחץ על מצפנו של משרד הבריאות, ולכן לא רצה לתת את הרשיון בקלות.

אני סבור שבמצב השורר במדינה מבחינת המספר המספיק של רופאי השיניים המוסמכים, אין צורך להקל בענין זה. יש לנו כ־1100 רופאי שיניים, לאוכלוסיה של כ־1 מיליון נפש, בעוד שבארצות הברית, למשל, יש רופאי שיניים אחד ל־1800 נפש, ובאנגליה וצרפת יש רופאי שיניים אחד ל־4000 נפש. לנו יש קופת-חולים של ההסתדרות וקופת-חולים אחרות, המעסיקות בסך הכל 100 רופאי שיניים, כלומר — מחצית האוכלוסיה נזקקת רק ל־100 רופאי שיניים, ויתר רופאי השיניים הם למחצית האוכלוסיה האחרת. לכן אפשר להחזיק ברמה הרפואית הקיימת ולצוות שרק בעל השכלה אקדמית, שלמד גם את רפואת הגוף בכלל, יוכל לעבוד במקצוע זה, כי ריפוי השיניים קשור במדע הכללי של הגוף, ואין להוריד את ערכו של המקצוע הזה.

הלולו במקצוע זה ניכר גם בנקודה נוספת: בענין הן החיילים המשוחררים. כל הכבוד לחיילים המשוחררים. יש לעזור להם להיקלט בכבודה. אבל אם המקצוע הזה דורש שמונה-עשרה שנות השתלמות — האם לחייל משוחרר מספיקות חמש-עשרה שנים? זהו חוסר גישה רצינית לבעיה הזאת.

אני מציע שהממשלה תזמין מומחים ותתייעץ אתם. ולא תסמוך על חוק בריטי, שבזמנו היו לו נימוקים נשלו ויש לו היסטוריה משלו. יש צורך להתייעץ עם כדאי להוריד את הרמה הרפואית, בעת שאפשר להחזיק זיקה ברמה גבוהה, ובעת שרופאי השיניים מספיקים לכל האוכלוסיה, ואם יש להתחשב בנידון זה בכך, שכמה עשרות אנשים זקוקים לפרנסה זו? אני חושב שהגישה הזאת אינה רצינית.

זו היה בדיוק לפני עשר שנים. או נפתח ליד בית-חולים ממשלתי גדול וליד האוניברסיטה בבוקארסט קורס מיוחד להכשרת רופאי שיניים. לפי התנאים, ולפי ההרכב הסוציאלי של היהודים, היו או 90% מן התלמידים בקורס זה צעירים יהודים, ומאז ועד היום הם עוסקים שם במקצוע זה, והם רשויים לעלילה ארצה כמו שאר יהודי רומניה. הם יבואו הנה למאות, ואתם באה גם האוכלוסיה הנזקקת להם. מדוע נשלול מהם את זכותם לעסוק במקצוע?

אני מציע לממשלה אחת משתיים: או להשאיר עוד את הענין פתוח למשך שנים אחדות, כפי שנשארות פתוחות גם בעיות חמורות אחרות בחינוך, או שתביא חוק המקבל את השראתו העיקרית אך ורק מנקודת-מבט אחת, מנקודת-המבט של קליטת העליה.

אשר לצורך התרבותי שאנו מרגישים, שבריפוי השיניים יעסקו רק אנשים שקיבלו הכשרה אוניברסיטאית, הרי אני מקבל את הדבר הזה באופן קורנוני. צודקים רופאי השיניים הטוענים כך. אבל ישנו נסיון לאנושות, נסיון של עשרות שנים, ואולי מאות בשנים, לגבי אנשים העוסקים בריפוי שיניים מתוך שלמדו את המקצוע הזה בלבד. כולנו עברנו ועוברים את הנסיון הזה בגיל מסוים, ולא שמענו על אסונות בשטח זה. אין סטאטיסטיקה ואין ידיעות כאלה. ב־99% עוסקים אנשי המקצוע הזה במקצועם ללא תקלות. האסון הוא, שהרבה אנשים אינם יכולים להרשות לעצמם טיפול בשיניהם, כי שיניים תותבות עולות בהרבה כסף, ורק ספורים, או אנשים המרוויחים הון, יכולים להרשות זאת לעצמם.

זהו אחד המקצועות העיקריים בארץ, שאין אסון אם יתרבו בעליה-המקצוע בו, ובעיקר דרושים לנו בעלי-מקצוע אלה בהתיישבות העובדת ובשיכוני העולים.

יעקב גיל (הציונים הכלליים):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה. קודם כל ברצוני להגיד כמה מלים על החירוש הלשוני. אינני יודע מי המציא את החידוש הזה ומי אחראי לו, אבל כל יודע לשון עברית צריך להזהר נגד החידוש הזה, ונגד השיטה הבלשנית הנהוגה בממשלה. קיימת במדינה אקדמיה ללשון עברית, שיושבים בה חכמי לשון, וכמומני שהיא מאושרת גם עליידי הממשלה, אך לא שאלו בעצת הבלשנים של האקדמיה הזאת.

שר-הבריאות מ. שפירא:

מניין אתה יודע?

יעקב גיל (הציונים הכלליים):

אני יודע, שאלתי. לא שאלו את חכמי הלשון, ובכך לל יש שיטה בממשלה לא לשאול. תיכף אגע גם בנקודה השניה, הנקודה הרפואית, שגם לגביה לא שאלו. אף בעניני לשון חושבים עצמם אנשי הממשלה לחכמים, והם מחליטים על דעת עצמם. הזכיר כאן שר-הבריאות שיש פירוש אחד למלה הארמית "שיננא", והוא: בעל שיניים גדולות וחדות. מה ענין פירוש זה לנתינת שם זה לרמפא-שיניים?

דבר שני: כשם שאין שרי-הממשלה שואלים את חכמי הלשון במדינה, כך אין הם שואלים גם את המומחים לרפואה. קיימת מועצת הבריאות, שהממשלה בעצ-

כמה מקצועות. זהו הנימוק הראשון שהביא אחי לבמה הזאת.

הנימוק השני הוא אחר לגמרי. רציתי להשתמש בהזדמנות זו כדי למחות נגד ההשתוללות הבלשנית ההולכת ומצפיה כל חלקה טובה במדינה. עדיין לא עיכלנו את המונחים „בגיר“, „קטין“, והנה קפץ עלינו רוגזו של „שינן“. אם נוסף ללכת בכיוון בלשני זה, כלומר אם רופאי השיניים ייקרא „שינן“, הרי רופאי אוזניים ייקרא „אזנן“, רופאי עיניים — „עינן“, רופא למחלות-גשם — „רחמן“ ורופא למחלות-מין, רחמנא ליצולן, בר-מינן. אם נמשך בקו זה, לאן נגיע? אני מציע לבלשנים הללו: אספו ידכם, לא רק מקור ריאה — כי אם גם מן השפה העברית! תנו לה להתפתח בערוצים הטבעיים שלה, והמציאות תקבע את הביטוי הנכון. התברר היום שראש-עיריית תל-אביב, מר רוקח, לא הבין את ההבדל בין רופאי השיניים למרפאי שיניים, אבל הוא יודע היטב אצל מי הוא מרפא שיניים, ואיש עדיין לא טעה בענין זה. הגיחו את האקרר באטיקה הבלשנית!

אברהם רקנטי (תנועת החרות):

כנסת נכבדה. הצעת-החוק לחיקון פקודת רופאי השיניים, תש"י—1950, היתה צריכה לבוא בפני הבית במועד יותר מוקדם, כדי להסדיר את מעמדם של מרפאי השיניים. עוד החל משנת 1948 דרשה הסתדרות מרפאי השיניים לתקן את החוקים המתאימים. מכל מקום, אנו מקדמים בברכה את יזמת הממשלה.

שר-הבריאות כבר הסביר לנו, מי הם התושבים שיהיו מן החוקה; עולים בלתי-לגאליים, ואלה שלא הגישו את בקשתם לממשלת המאנדאט עד ל־8 במאָרס, 1948. ויש עוד להוסיף לכך: גם אלה שבאו מאז שנת 1941 ואין להם האפשרות להוכיח שבמשך חמש-עשרה השנים האחרונות עסקו במקצועם לפחות חמש שנים בארץ מתוך שבע השנים שקדמו להגשת הבקשה.

עלינו להתייחס בחיוב למגמת החוק, הואיל ומחוק למשימת סילוק ההפלות שנוצרו בנידון זה מתוך הנסיבות המיוחדות של תקופת המאנדאט, מסייע החוק לאנשים שהקדישו את חייהם לעבודה, ולי מקצוע. להיקלט ולהיאחז בארץ בכבוד.

אם אנו רוצים שהחוק ימלא את יעדו, יש להכניס בו את השינויים הבאים: (א) עלינו להקל למבקש את ענין הבחינה המקצועית; להקפיד כלפיה רק במקרים שיהיה ספק בהכשרתו המקצועית על יסוד התעודות וייתר ההוכחות שהוגשו על-ידו. אל נשכח שהמדובר הוא בכלל האנשים שקיבלו השכלה מקצור עית תיאורטית ומעשית במשך שנים מספר, בקורסים ובבתי-ספר. לאחר שלמדו את המקצוע ועבדו בו שנים. אין להעמיס עליהם עכשיו, מפאת גילם והתלאות ששב"ר עליהם, את משא הבחינה. יהיה בזה גם משום עוול כלפי מרפאי השיניים שקיבלו היתר בארצנו לפי החוק הישן משנות 1926 ו־1949. שעלו לארץ באופן לגאלי ולא עברו בחינה מקצועית.

השינוי שאני מציע מוצדק בהתחשב גם בעובד, דה, שבמשך השנים הרבות של פראקטיקה מצד

דוד בר־רביהאי (מפא"י):

שני נימוקים הניעו אותי עלולות על הבמה ולהעיר כמה הערות בשאלה הזאת. הנימוק הראשון: היתה לי הרגשה שאני חייב לתת תשובה לספרות הרבה, וביחס אלי לא היתה זו רק ספרות, כי זכיתי לקבל גם משלחות משני הצדדים ולשמוע את טענותיהם, ולכן אני חייב תשובה לשני הצדדים שנאחזו בהצעת-החוק הזאת, כדי להביא את טענותיהם בפני הציבור. הדבר אינו כלי-כך פשוט. הבית הזה צריך למצוא את שביל הזהב בין רצונו לשמור על הרמה הראויה של השירות הרפואי בארץ ובין ההכרח והחובה לתת אפשרות לעורלים, ליוצאי ארצות שונות, שבהן מקצוע רפואי השיניים לא היה טעון השכלה אקדמאית, להוכיח את יכלתם ולהוסיף לעבוד במקצוע זה.

מנקודת-השקפה זו אני מקדם בברכה את הצעת-החוק של הממשלה, אם כי יש לי להעיר כמה הערות.

כולנו רואים את הפה והשיניים כלא פחותים בחשיבותם מיתר חלקי הגוף. לא יעלה על דעתנו להרשות לאנשים שאינם מומחים, לטפל בפה ובשיניים שלנו. תקופת הספר והבלון, המרכיבים עלוקות, מקיזים דם, עוקרים שיניים או חולאים עצמות — תקופה זו חלפה-עברה. איני-עלי-פיכך אין זה סוד, שבכמה ארצות בעלות דרגת שירות רפואי גבוהה למדי, מסתפקים ביחס לרפואי שיניים בשיטות לימוד והכשרה למקצוע, שאינן מקובלות בארצות אחרות, ואינן דורשות דוקא השכלה אינדיבידואלית. אני חושב שאם הממשלה דורשת מאנשים אלה מספר שנים של עבודה מעשית, ונוסף לכך גם בחינה, היא יוצאת ידי חובתה לדאוג לכך שבמקצוע זה יטפלו רק אנשים שיוכחו את יכלתם.

הוצפנו כדברי-דפוס רבים. באחד מהם יש הערה קשה מאד ביחס לבחינות: מי הם הבוחנים? הרי אלה הם רופאי השיניים שאינם מעוניינים בהגדלת מספר האנשים הרשאים לעסוק ברפואי שיניים.

אני זוחה את ההחשדה הטוטאלית הזאת, כפי שדחיתי אותה בשעה שמעל הבמה הזאת החשירו את חברי, עורכי-הדין, חברי ועדת-הבחינות לעורכי-דין זרים, שכאילו השתמשו בזכותם זו בכדי להחמיר ולהכביד על הנבחנים. לא ייתכן להחשיר אנשי מקצוע שלם, אנשי שים הנמצאים בארץ שנים רבות, הדואגים לעליה; לא ייתכן שלא ייצאו ביניהם בוחנים ישרים, ברור שלשם בחינת רופאי השיניים מנחה רופאי השיניים, ולא עורכי-דין ולא בעלי-מקצוע אחרים.

מה שלא נראה לי בהצעת-החוק, והיה ההגבלה לשנה. אם אני מקבל את ההנחה שלגבי עולה שעסק במקצוע זה בחוץ-לארץ במשך שנים מספר, די שייבחן, לא נראה לי, מדוע צריכה זכות זו להינתן רק לשנה אחת. הרי הוא יכול, שלא באשמתו, לבוא לבחינה רק כעבור שנתיים. (קריאת ביניים: אם יש לו תעודה, מדוע עליו להיבחן?) כיון שאין לו השכלה אקדמאית.

לי נדמה שהמדינה מצווה על מינימום של שמירת הרמה המקצועית. אבל אינה צריכה להרחיק לכת עד כדי כך, שתאסור לגמרי טיפול במקצוע לאנשים שלא קיבלו השכלה אקדמאית. כל החישוב הזה, שעשה חבר-הכנסת גיל ואחרים, אם יש לנו מספר מספיק של רופאי השיניים, או לאו, דבר זה אינו נוגע לענין זה, כיון שאם נעשה חשבונות כאלה, ייתכן שנצטרך לסגור

לאותו היהודי: „אינך יכול לעסוק במלאכתך, עליך לחדול מזה“. נראה לי שיהודי כזה, העובר את הבחינה, והיתה לו פראקטיקה בחוץ-לארץ, והיה רשאי לטפל בפיות של תושבי הארצות הללו שאינן ארצות חשוכות כלל וכלל, הוא רשאי לעשות כן גם אצלנו, גם אם אינו מגיע לגיל של שלושים-ושמונה שנה. הוא גם אינו חייב לעבור בחינה כל עוד רופאי השיניים אינם חייבים לעבור בחינה, ואם טרם בה לגבינו הבחינה האוניברסיטאית לרופאי שיניים בצ'כוסלובקיה, כי אז טובה גם בחינה אוניברסיטאית לרופאי שיניים בצ'כוסלובקיה. יש שם דבר כזה, ועלינו להסתפק בעבודות הללו. וכן גם לגבי ארצות אחרות.

ועוד, מדוע עלינו להחמיר בדבר מספר השנים? נראה לי שדוקא הפקודה משנת 1926 הלכה בדרך הנכונה. איני מבין, מדוע צריך למשל לשלול מאת עולה שעסק בריפוי שיניים ואחר כך עברה עליו תקופה של שש שנים שהביאה לידי הפסקת עבודתו בתו בגלל הנאציוזם ובגלל המלחמה — מדוע לשלול מאת עולה כזה את האפשרות לעבוד. צריך לתת לו את האפשרות הזאת.

צריך לתת לו תקופה קצרה ומצומצמת, כפי שהיה נהוג קודם לכן, בפקודה הישנה מ-1926.

חברי הכנסת, לא הייתי מציע לזלזל ברמת הבורחנים. חלילה לי לחשוך ברופאי השיניים. אולם, ברוב צוני הפנות את תשומת-לבכם לעובדה פשוטה — שבארץ אחרת אין הבורחנים רופאי השיניים העוסקים במלאכתם. אמנם, הבוחן הוא רופאי שיניים, אבל אינו רופאי שיניים העובד ומקבל פאצינטיים. הוא פרופסור בפאקולטה לרפואת שיניים באוניברסיטה של אותה ארץ. אין כזוהר הזה אצלנו במדינה. על כן הייתי מציע להרכיב את הוועדה הזאת, את מרופאי השיניים הן מבאי-כוח הפאקולטה הרפואית של האוניברסיטה העברית, והן מבאי-כוח מרפאי השיניים. גם הם מוסמכים למדי לשבת — כמוכן לא ברוב — אבל להיות מיוצגים בוועדת הבחונים. ומן הרצוי היה שהיה ממשלה תעמיד בראש הוועדה אדם שהוא גם מומחה וגם מי שאין מלאכתו ורפואתו עשוי בריפוי השיניים.

ולבסוף, אינני רוצה לגשת לבעיית המונח „שי-נן“ מנקודת-ראות בלשנית, כמו שעשו קודמי. אולם נראה לי, שזו היא מכה קשה ביותר מבחינה מקצועית לאותם האנשים העוסקים במלאכתם עשרות בשנים. מכה קשה מאד — כיצד יוכלו היו ברחוב יודע כיים בשם אחר. איני יודע אם סתם אדם ברחוב יודע מה זה „שינן“, אולי יחשוב שזה איש בעל שיניים גדולות — ועל כן מי יודע אם ירצה להיכנס ולהתרפא דוקא אצל מי שנקרא כך. הוא רגיל לראות שלט „מרפאי שיניים“, ואין לשנות את הדבר. אדרבא, אם היצר הבלשני ישתלט בכל זאת — אני מוצא שאפשר להשאיר את שני השמות, האחד מהם בסוגריים. אם אפשר להגיד באנגלית „דנטל פרקטישינר“ — מותר גם לכתוב „מרפא שיניים“, ואני חושב שדבר זה ישיב את רצונם של כל הצדדים, והפאצינטיים לא יצטרכו לשבור את ראשם או את שיניהם. בשאלה אם באותו מקום „משננים הלכה“ או מרפאים שיניים

מרפאי השיניים, מתוך הנסיון בארץ או בחוץ-לארץ, אינם ידועים מקרי תקלה או אסון. ייתכן שיש להגביל אותם, — שלא יעסקו בניתוחים הדורשים ידי-עז מיוחדת. (ב) לבטל את ההקפאה לאחר שנה אחת, כפי שמוצע בהצעת הממשלה, ולהעניק להבא את הזכות לבקש את החיתוך של ששה חדשים מיום העליה ארצה, לכל עולה חדש שימלא את התנאים לפי סעיף 7, שיוכל להמשיך ולעסוק במקצוע — לפחות כל זמן שהעליה הגדולה נמשכת. אחרת יסגור החוק את הדלת בפני העולים שעברו במקצוע זה בחוץ-לארץ ואשר יעלו לאחר תום שנה מאז פרוסום החוק. מחובתנו לעזור לקליטתם המהירה.

ולבסוף כמה מלים על המונח „שינן“, שעליו כבר דיברו הנואמים הקודמים. אנו מרגישים בהתנגדות חריפה לבעלי-ההצעה, שהציעו את המלה הזאת דעה הזאת במקום מרפאי שיניים. מעירים לנו שהמונח מרפאי שיניים כבר הופיע בחוק משנת 1926, כלומר, שימושו כבר נהוג עשרים-וארבע שנים. הוא נמצא בהוצאה העברית של חוקי א"י, שהופיעה בהתחלת שנת 1937. המתנגדים מוסיפים ואומרים שבכלל זה עברית משובשת, ושמשמעותה האתימולוגית של המלה „שינן“ אין לה שום קשר עם ריפוי שיניים, על אף החסבר של שר-הבריאות. היא הומצאה, כנראה, כדי לא לעורר שום אסוסיאציה עם התואר המכובד של רופא שיניים. אם כן, למה לא נקרא לילד בשמו הנכון, ונמנע צער ורגש של השפלה מן החלק הנידון של אוכלוסייתנו? נשאיר להם את הכינוי „מרפאי שיניים“, ויבושם להם ולנו.

אליעזר פרמינגר (מפ"ם):

כנסת נכבדה. השאלה העומדת לפנינו היא: אם להחמיר או להקל ביחס לנתינת רישיונות לרופאי שיניים, חברי-הכנסת גיבשו הציע להחמיר, וזאת בשם „הרמה הרפואית“. ייתכן שאם נצמצם את מקצוע ריפוי השיניים לאותו ציבור קטן שיכול להרשות לעצמו את המחירים של היום, אז נוכל אולי להרשות לעצמנו את המתירות של שמירה על הרמה הרפואית. אבל אם נביא בחשבון, שיהיה עם מרפאי השיניים ניים באה עליה, ברובה מארצות כאלה, שממש אין באים לא רופאי שיניים ולא מרפאי שיניים, ניווכח שאין באפשרותנו לוותר על מרפאי שיניים. איננו יכולים להרשות לעצמנו לומר למרפאי השיניים: לך והיה פועל בנין, אנו מותרים עליך. בודאי, אם יש ברצוננו לדאוג לרמה רפואית, עלינו להקים קודם כל את הפאקולטה לרופאי שיניים באוניברסיטה העברית. זה חייב להיות הצעד הראשון, וכל עוד דבר זה אינו קיים, איננו יכולים לוותר על מרפאי השיניים, ומה גם שרופאי השיניים מתחילים, בהעדר כוחות צעירים, להגיע לאותו הגיל שבו הידיים מתחילות לרעד. זהו גיל מסוכן ביותר דוקא לאנשים החייבים לטפל בשיניים, שמלאכתם נעשית בידיים, ואין זה כלל וכלל דבר מבוטל.

יתר על כן, אם אנו עומדים על בסיס של רפואת ריאציה למדינת ישראל, איננו יכולים לשלול מאת יהודי שעסק בריפוי שיניים באחת מאותן הארצות היבבות שנתנו מעמד חוקי למרפאי שיניים, כגון: צ'כוסלובקיה, אוסטריה, הונגריה, ועוד — ונאמר

הרבט פורדר (המפלגה הפרוגרסיבית):

אדוני היושבראש, כנסת נכבדה, אנו מצביעים בעד קבלת חוק זה, אך גישתנו העקרונית — וזו היא גם מגמת החוק — היא להרשות את הטיפול בשיניים אך ורק לרופאי שיניים מוכמנים, מובן מאליה, מלבד מרפאי שיניים העובדים כבר בארץ.

בלא כל ספק, יש כיום הכרה כללית בעולם הרפואי, שהטיפול בשיניים אינו טכני גרידא, אלא מהווה חלק מן הטיפול הרפואי בכלל. יש קשר הרוק בין מחלות שיניים מסוימות לבין המצב הכללי של הגוף.

אנו חיים בתנאים מיוחדים של קליטת עליה גדולה, ורק מצב מיוחד זה מצדיק, לדעתי, מתן הזדמנות נוספת לאנשים מחוסרי תעודות מתאימות לקבל את אישור השלטונות, בהתחשב עם המסיכות המיוחדות, אני מציע לממשלה להאריך את המועד לשנתיים, ואחרי כן להפסיק לחלוטין מתן רשיונות נוספים.

עוד הערה אחת. בשטח שאינו כל-כך קרוב לי בדרך כלל, והוא — השטח הפילולוגי: נמצאה מלה חדשה, "שינן" במקום מרפא-שיניים. עם כל הערכתי לנסיון ליצור מונחים חדשים, אני מציע להשאיר את המלה הקודמת. המלה "שינן" קרובה מדי למלה "לשון", ואני מציע לבית לא להגזים בדרישות לידועות בשפה העברית, דוקא לגבי האנשים הסובלים מכאבי שיניים, ואני תומך בהצעתו של חברה-כנסת בר-רב-האי, לא להכריח את מרפאי-השיניים האומללים להדפיס שלטים חדשים עם המלה המסתורית "שינן".

החוק הזה נותן הזדמנות הערה כללית יותר לשר-הרפואות: כל עם תרבותי שאוף להגיע לרמה גבוהה ככל האפשר בשירות הרפואי. בני העם היהודי הצטיינו עוד בגולה כרופאים ידועים, ששירתו עמים זרים. אחד ההישגים הגדולים של ארצנו היא הרמה הגבוהה של הטיפול הרפואי, בהשוואה, למשל, לארצות השכנות. דרך אגב — חשוב מאד לדאוג גם להבא למספר מספיק של רופאים, דבר התלוי, לפי דעתי, בהתפתחות מהירה של הפאקולטה הרפואית של האוניברסיטה העברית.

הנאי מוקדם לרמה גבוהה של השירות הרפואי הוא — הבנה מיוחדת של מקצוע הרופא. אין להגדיר את הרופא כמקבל עבודה רגיל, כי עבודתו היא בעלת אופי ואחריות מיוחדים. אני רואה בדאגה את החמרת היחסים בין הממ"י שלה ורופאי המדינה, דוקא בעת שגורש מאמץ מאכס"י מאלי מצד השירות הרפואי. לדעתי, מן ההכרח שהממשלה תנהל משא-ומתן עם הסתדרות הרופאים ותסיים את המתן בהקדם.

הרופא אינו שומר על שעות-עבודה קבועות, ובכלל יש לרופא אחיקה מקצועית מיוחדת במינה.

ביחסים בין הרופאים ונתוני-העבודה, כגון המדינה, מכריע האופי המיוחד של המקצוע הזה. אני בעד הסתדרות עובדים בתור ארגון יחיד של המדינה, אבל איני חושב שבעלי כל המקצועות צריכים להיות מאורגנים בהסתדרות, ובין המקצועות שאני מוציא מכלל זה, אני מונה את הרופאים.

אנו אוהבים מאד להדגיש שמדינתנו צריכה להיות לכופת. אין מדינה למופת בלי הכרה והוקרה של המקצועות האקדמאיים. הכרה והוקרה אלה מתבטאות גם במשכורת. אני, למשל, מחזיק בדעה, שהיא אולי נאיבית, שרופא יכול לדרוש שכר דומה לזה של פועל בנין. אנו מודאגים מאד מן העובדה שפרצה שביחת רופאים בארץ,

ואנו מבקשים שהממשלה תדאג לכך, שהיחסים בינה ובין הרופאים לא יתריפו. ולפעמים אני רואה מצד הממשלה, או יותר נכון מצד הפקידות הגבוהה של הממשלה, ושל משרד-הבריאות, נטיה לשלוט במעמד הרופאים, בעוד שרופאים בעלי רמה צריכים להיות באווירה של אי-תלות וחופש.

אנו מעוניינים להגדיל להבא את מספר הרופאים, ודבר זה הוא בלתי-אפשרי בלי יצירת אווירה מתאימה למקצוע מכובד זה. אותו המצב קיים גם ביחס לרופאי-השיניים.

אנו מצביעים בעד החוק, בהנחה, שזוהי הארכה אחרונה, ובעתיד יהיה כל טיפול השיניים בארץ בידי אנשים מוסמכים כים לכך.

יוחנן בדר (תנועת החרות):

אני מכין ששר-הבריאות היה במצב קשה בשעה שהביא את החוק הזה, כי בעלי אינטרסים מתנגדים עמדו כאן איש מול רעהו: מצד אחד בעלי קאבינטים מסודרים, המוציאים פרנסה הגונה מעבודתם, ומצד שני אנשים שאין להם כלום, המסתכלים לקראת העתיד בלי בטחון, ואפילו אינם יודעים מה יהיה שם המקצוע שיהיה מותר להם לעסוק בו כאן. אני רוצה להביא כאן דוגמה, ואני חושב שהבאת דוגמה היא דרך מועילה ביותר לביור דבר. נניח ששני אנשים הגיעו ארצה בשנת 1942. האחד היה מרפא שיניים בארץ פלוגית, וגם השני היה מרפא-שיניים בארץ פלוגית. לשניהם היה אותו עבר, אותו כשרון, וכל תנאי חייהם היו שווים. אך האחד בא עם סרטיפיקט בידו, והשני בא בתור מעפיל.

לכן, בשנת 1945, נעשה פלוני מרפא-שיניים והיום טוב לו, ואלמוני, שהוא מעפיל, לא היה יכול להשתמש בכוחו לפי הפקודה מ-1945, ועד היום הזה הוא מצפה לשינוי בחקיקה, שיתן לו אותה הזכות שיש לפלוני.

רבתי, הרי בפקודת סדרי השלטון והמשפט החלטתם שהעולה הבלתי-חוקי כביכול הוא חוקי בעיני החוק שלנו מיום שעלה לארץ, כלומר שאלמוני היה חוקי, לפי החוק הקיים כעת, עוד ב-1942. כשכא הנה. יש להכניס לתוך החוק הזה את הדין הזה לגבי המעפיל. לפי העקרונות המשותפים לכולנו, יש לתת לאלמוני מה שיכול היה לקבל בבואו ארצה, אילו היה בזמן ההוא תושב "חוקי" בארץ. הוא צריך לקבל אותן הזכויות, באותם התנאים שהיה מקבל אותן לולא העובדה שלא היה לו סרטיפיקט. זהו הדבר הראשון שעלינו להבטיח; זוהי חובתנו המוסרית העליונה בנוגע לבעיה הנדונה.

התרגלתי, בארץ שבאתי ממנה, לכל מיני סוגים של רופאי-שיניים ומרפאי-שיניים. ואפילו עורך-דין, קשה היה לו להתניצא בכל המונחים האלה. אבל הדירוג המי מיותר לפי דעתי, אין שום סיבה שלא להסתפק בשני מיותר לפי דעתי. איין שום סיבה שלא להסתפק בשני מונחים.

בנוגע לחיילים משוחררים, אני חושב שיש לתת להם זכויות-דימה מרחיקת-לכת הרבה יותר משהחוק הזה נותן להם.

אשר לבהינה, אני חושב שהעולים "הבלתי-חוקיים" שהיו יכולים להיות מרפאי-שיניים מכבר, אלמלא החוק הבריטי שלפני לא היה צורך בבחינה, צריכים להיות משוחררים נבחינה זו.

ולגבי חיילים משוחררים, יש לדאוג שיהיו להם הידיעות המספיקות.

בנדון זה על רופאי השיניים, אך עד כמה שאני יודע, ישנם מרפאי שיניים שהם רופאים טובים למדי.

אמרת, הואיל והגיעו למעלה ממאתים רופאים, הרי עלינו לאפשר להם להמשיך במקצוע בתנאי שמספר שנות הנסיון שלהם יוגדל ל-15 שנה, ועליהם לעבור בחינות. אם ישנם כאלה שהסתננו למקצוע ואינם מוכשרים, "לא יוצלחים", הרי הבחינה תקבע זאת. ומי שאיננו כתאים למקצוע — ייפסל.

משום מה הגדלנו את מספר השנים מ-15 ל-18? יש כאן כוונה פשוטה מאד, אנו אומרים בדרך-כלל, שרמפא שיניים צעיר אלא לארץ, עליו להחליף את המקצוע.

אבל זה הוא ניתן להתגושש אלא עד גיל מסויים. אנו חושבים, שעד גיל 40 יכול אדם להחליף את מקצועו. למעלה מגיל זה קשה עליו הדבר, ועלינו לדאוג שיוכל להסתדר במקצועו באם יעמוד בבחינות. משום כך, אדם שנכנס למקצוע בערך בגיל 20—22, אם עבד במקצוע 18 שנה, כלומר שהוא בגיל 38—40, עלינו לאפשר לו בגיל זה להסתדר במקצוע.

מר גיל התאונן מרה על שאין שואלים לא מומחי לשון ולא רופאים. אני יודע, שבענין של שינוי התייעצו עם רופאים ומומחים חשובים למדי; וכן בענין של רופאים.

יעקב גיל (הציונים הכלליים):

אך לא התייעצו עם מועצת-הבריאות.

שר-הבריאות מ. שפירא:

מועצת-הבריאות מורכבת לא רק ממומחים; יש לה הרכב מיוחד במינו. אני יכול לומר למר גיל, שרופאים גדולים וחשובים אינם משתתפים במועצת-הבריאות. אך יש לנו כמה רופאים שאנו מתייעצים אצלם בעניינים מקצועיים, ואלה הם מומחים שגם מר גיל יסמוך עליהם. אך נעים מאד משום מה להאשים תמיד את הממשלה ולומר, שמה שהיא עושה, עושה היא מתוך אי-התחשבות ואי-התייעצות, הכל על דעת עצמה, והיא מתערבת גם בענייני לשון. עד כמה שאני יודע, לפני שמביאים חוק לכנסת, בכל אופן בכל הנוגע למשרד-הבריאות, העניינים המקצועיים מובאים לפני מומחים, מתייעצים אצלם ומקבלים את דעתם. אינני רוצה להיכנס לויכוח, אם שהם שינוי מתאים או אינו מתאים, אך גישתו של מר בר-דב-האי הייתה מיוחדת במינה, ואולי משונה במקצת לגבי חידושי לשון כמו קטין וכר, מימיקלמן שולמן עד היום נתחדשו חידושים רבים. זה לא נעשה סתם, אלא עלידי אנשים מתאימים. אמנם, כשמחדשים חידושי לשון, קשה לראשונים להסתגל לצלצול. מי שרגיל לכיטוי "קטן" במשך ארבעים שנה, קשה לו להסתגל ל"קטין", אך מובטחני, שילדינו יקבלו זאת כדבר טבעי.

אהרון ציזלינג (מ"ם):

אל יתהלל חוגר כמפתח ושינוי כשינון.

שר-הבריאות מ. שפירא:

מבחינה זו אנו יכולים לפסול הכל, ברור שישנה אק" דמיה, ואני רוצה לומר לכם שהתייעצו במומחים, והיו כאלה שהציעו "שינון" במקום "שינוי".

אמנם, זוהי בריחה יפה מאד: עינן, שינון, ואתה הגעת לידי כך, שרצית להכתיר את בנו העשירי של המן בתואר דוקטור. לדעתי, יש להשאיר את הענין למומחים, והמומחים יבדקו בוודאי אם הביטוי הזה הולם, או לא.

ואשר ליתר המועמדים, עלינו לשמור על עקרון משטר הקליטה, ולהסיק מכך את המסקנות המתאימות.

שר-הבריאות מ. שפירא:

כנסת נכבדה, אני מניח, שרופאי-השיניים מתכוונים במלחמתם זו רק לשם בריאות הציבור, ואין להם חלילה כל כוונות צדדיות. אני גם מניח, שרופאי-השיניים מתנגדים לשם החדש "שינון" מבחינה פילולוגית, כיון שצ"ל צולו של שם זה אינו יפה ביותר. אני מניח, ומותר לי לחשוב כך.

משרד-הבריאות עומד בפני בעיה רצינית מאד, בעיית רופאי-השיניים במדינה. יש כאלה שיש להם פתרון פשוט מאד, ידידי חברי-הכנסת גיל שינון לעצמו יפה מאד את כל הספרות של רופאי-השיניים, ומסר לנו אותה בצורה מקודשת ותמציתית מאד. הוא הזכיר לי את כל מה שקראתי — ואני הייתי מוכרח לקרוא את הספרות הזאת. חברי-הכנסת גיל יכול לתפוס עמדה של צד מסיימים.

יעקב גיל (הציונים הכלליים):

עמדה של בריאות הציבור.

שר-הבריאות מ. שפירא:

מובן, כשאנו אומרים, "צדי", הרי כל צד מתכוון לשם הבריאות, ואינו מתכוון לגרום נזק למישהו.

מאידך, חברי-הכנסת פרמינגר קרא משהו כאן, שצריך להקל על מרפאי השיניים — ולא כפילולוג; הוא מוצא את התשובה, איך צריך להסביר את הענין. למשרד הבריאות לא היה קל להצטרף לאחד הצדדים. הוא היה מוכרח לחפש דרך, כיצד להתאים את האינטרסים של המדינה עם העליה הזורמת לארץ. וביסוד אנו מסכימים לעמדתם של רופאי השיניים, שיש לדרוש מרופאי שיניים השכלה אקדמאית מתאימה, אלא שאנו נמצאים במדינה של עליה בלתי-פוסקת, ובאים אלינו מרפאי-שיניים שבמשך שנים רבות עסקו במקצועם. ועומדת לפנינו השאלה: כיצד לנהוג בהם? למר גיל הרי התשובה היא פשוטה מאד: יעשו מה שהם רוצים. אני דיברתי על למעלה ממאתים רופאים — ואילו אצל מר גיל הופך משום מה המספר הזה לעשרות. כשאני מדבר על מאות רופאים שהגיעו לארץ — אומר הוא: אם יש שאלה של עשרות רופאים, הרי אנו רוצים להוריד את ערכו של המקצוע. בכעיה הזאת טיפלה עוד ממשלת המנדאט וחפישה דרך. זה היה על-פי דרישתנו אנו. אנו הופענו כלפי הממשלה, ואמרנו: כדי לקלוט את העולים, אנו דורשים לאפשר להם לעבור בארץ כפי שעברו בחוץ — לארץ, גם אז היה להם והממשלה הבריטית — שאין לומר עליה. שהיתה חרדה כל-כך לקליטת העליה — חיפשה דרך, כיצד להסיר את הענין, ובאה לידי מסקנה, שאלה שעברו 15 שנה במקצוע והגיעו לארץ — צריך לאפשר להם להמשיך במקצועם.

מר גיל מדבר תמיד על שערים פתוחים לכל יהודי הרוצה לבוא ארצה. הוא דורש שערים פתוחים לא רק לרופאים, אלא גם לחולים. וכאן הוא דורש לסגור בפניהם את האפשרות של סידור במוינה. אינני רוצה להיכנס לתוך שאלת המקצוע, אינני מרפא שיניים. אינני רוצה להיכנס לכטייה, אם מרפא שיניים העוסק 15 שנה במקצוע הוא באמת מסכן את הבריאות, כפי שאמרו רבים מהחברי הכנסת. לי עדיין לא ברור הדבר, אנו מוכרח לסמוך

ישיבה ק"ע, י"א אב תש"י (25 יולי 1950)

— חוק לתיקון פקודת רופאי השיניים (שפירא, בורג); הודעה של חברי-הכנסת א. ח. שאג — (בורג, שאג) —

לשמור על רמת המקצוע, ומאיידך לאפשר לעולים החד- שים להיקלט בתוכנו, ואני מציע לקבל את החוק ולהע- בירו לוועדה מתאימה.

היו"ר י. בורג:

אני מעמיד להצבעה את ההצעה להעביר את החוק לוועדת-השירותים-הציבוריים.

ה צ ב ע ה

ההצעה להעביר את החוק לתיקון פקודת רופאי שיניים, תש"י — 1950, לוועדת-השירותים- הציבוריים, נתקבלה.

יא. הודעה של חברי-הכנסת א. ח. שאג

(קבורת חיילים בקרית-ענבים; חברא קדישא בירושלים)

ג. ולבסוף ברצוני להעיר, כי בדברי בכנסת לא התכ- וונתי כלל לפגוע באנשי קבוצתכם ולהאשימם, כי סבור הייתי שמוסדות ציבור אחרים לקבורתם של חללי צבא ולא אנשי קבוצתכם.

בכבוד רב.

אל המכתב הזה צירפתי העתקות ממכתבים של הורים ועוד, והעתקים מן המכתב הזה נשלחו ליושבי-ראש הכנסת, להנהלת סיעת מפלגת פועלי ארץ-ישראל, להנהלת סיעת מפלגת-הפועלים המאוחדת, להנהלת הסיעה של החזית הדתית, לאלה ששלחו העתקים ממכתבם אלי.

רבתי, דומני, שהמכתב הזה דיו להפיץ אור על העיני הוזה, אלא שעלי להוסיף עוד מלים אחדות. היום העבירו כאן חוק בדבר בתי-קברות צבאיים. יש לציין, שמכל הצדדים התנהל הדיון בחוק הזה בכל הרצינות וברטט של קדושה; אבל בתוך הוויכוח נפלטו מלים שפגעו בכבוד החברא-קדישא בירושלים. אינני מאשים את אלה שפלטו את המלים האלה, מפני שהם קלטו את הדברים הללו, בדומה לעלילות-השווא שמפיצים בזמן האחרון על אותה חברא-קדישא. הוסיפה כבוד לא רק לירושלים, אלא לכל הארץ בסדריה היפים, ובמנהגיה שהכניסה בכל סדרי הקבורה בירושלים.

עדים לזה גם אנשים מתוך חברי-הכנסת, חברי-הכנסת בן-צבי והכרמלי, שהם, כמוני, גם כן חברים באותו ועד של חברא-קדישא.

מפיצים בזמן האחרון, באופי שיטתי, עלילות על החברה הזאת, כאילו היא גרמה לעיכוב העברת החללים משייך באדר א' — דבר שאינו נכון, שאין לו כל שחר. חברא- קדישא רצתה כל הזמן, ואף טיפלה בהעברתם. וראה חותכת לזה, שגם לאחר שבאו לידי הסכם עם העירייה — לא יצאה עד היום ההעברה לפועל, וזה רק מטעמים טכניים. אבל לא היה שום עיכוב מטעם חברא-קדישא, אף לא עיכוב של יום אחד. מכאן, מעל הבמה הזאת, אני רוצה להעמיד על אמיתות הדברים את כל אלה, בתוכם עתונאים, שנכשלים בידיעות כוזבות אלה, הנטפלות על מפעל השוב ונכבד זה, — חברא-קדישא בירושלים.

היו"ר י. בורג:

הישיבה הבאה תתקיים מחר, בשעה 14.30 אחרי-הצהרים.

חברי-הכנסת, חוק זה שהבאנו לפניכם מכון, כפי שאמרתי, לדבר אחד: מצד אחד לשמור על רמת המקצוע, ומאיידך, לאפשר לעולים החדשים להתקיים בארץ. נכון, אנו מציעים רק לשנה אחת, כי הרופאים הללו באים בעיקר מארצות מזרח אירופה: מפולניה, מרומניה, וגם מצ'כוסלובקיה. רובם כבר נמצאים בארץ, ואין לחשוב עדיין על עליה גדולה של מרפאי שיניים מחוץ-לארץ. משום כך אנו סבורים, שאם תוך השנה הזאת נאפשר לכל אלה הנמצאים בארץ, ולא לה שגיעו ארצה במשך השנה הזאת, עליידי כך אנו פותרים את הבעיה. הצעתנו מכוונת מצד אחד לספק את התביעה הצודקת של רופאי השיניים

היו"ר י. בורג:

לפני שאנעל את הישיבה, אני מוסר את רשות-הדיבור לחברי-הכנסת הרב שאג, להודעה אישית.

אברהם חיים שאג (החזית הדתית המאוחדת):

כנסת נכבדה. בקשר עם המכתב שקרא היום חברי הכנסת ברץ בשם אנשים שמחוץ לבית הזה, שבו האשימו אותי בסילוף עובדות ובדברי עלילה — מיד לאחר הקראתו כאן, אמרתי מלים אחדות, אולם עשיתי, כדי לקיים: „הסר ממך עקשות פה ולזות שפתים הרחק ממך“, אקרא לפני הבית מכתב שכתבתי בזמנו לקריית-ענבים, שיבהיר את הענין ויסיר את הדיבה האמורה.

המכתב נכתב ביום ט"ו באייר, למחרת פתיחת המושב הזה של הכנסת. וזהו המכתב:

„כבוד קבוצת קריית-ענבים. ?

הנידון: מכתבכם מיום ג' באייר.

א. נ.

רק אתמול, בבואי לפתיחת מושב הכנסת, מצאתי את מכתבכם הנ"ל, בו אתם מתרעמים על דברי בכנסת נגד סדרי בית-הקברות הצבאי בקריית-ענבים, ואתם מכנים את דברי כ„זלזול באמת ובעובדות כמו שהן“.

עלי לציין, שאין אני נוהג להטיח דברים כלפי משהו ובפרט בענין הנוגע לציבור, ללא שיקול דעת וללא הר- גשת אחריות מלאה, ומה גם מעל הבמה העליונה והמי- כובדת של המדינה.

האמת היא שתחת ידי נמצא צרור תעודות, המאשרות את האשמותי. אביא דוגמות אחדות מהן:

א. יש בידי מכתבים מאביו של חייל שנפל בקסטל ונקבר בקריית-ענבים. במכתביו מתלונן האב שעד היום לא זיהו את קבר בנו שם, ולא עוד אלא שבמשך זמן רב הוכחש גם דבר מותו וקבורתו שם, וזה למרות עדותם של חבריו החיילים שראו אותו חלל אצלכם וזיהו אותו בוודאות גמורה.

ב. יש אצלי עדות בכתב של אנשי החברא-קדישא בירושלים, וכן של הורי חללים מחוץ לירושלים שנקברו אצלכם, על הזלזול בסדרי הקבורה בקריית-ענבים, סדרים שנקדשו באומה מדורי דורות.

הישיבה ננעלה בשעה 21.40.